

L'articulació territorial de la Catalunya interior a l'entorn del diari *Regió 7*

Joan Carles LLURDÉS i COIT
Departament de Geografia.
Universitat Autònoma de Barcelona

1. Introducció

Aquest article analitza com al llarg de la història, l'existència d'una gran diversitat de relacions entre les localitats de la Catalunya Central ha anat reforçant el paper de la ciutat de Manresa com a nucli vertebrador d'aquest territori. A la vegada, com des d'un punt de vista periodístic, el fet que el diari *Regió 7* es difongui més enllà de la comarca bagenca cal interpretar-lo com un reflex d'aquesta articulació territorial, ultrapassant el que és l'àmbit estrictament administratiu, polític i històric per assolir unes dimensions culturals i de comunicació.

L'article està estructurat en tres blocs. El primer ha tractat les qüestions sobre l'oblit que hi ha hagut en la consideració de la variable de la difusió de la premsa comarcal a l'hora de fer estudis relatius a l'estructura territorial d'un espai. Paral·lelament, s'han mostrat les dificultats que suposa fer recerques d'aquesta mena basades en la variable periodística (el que he anomenat 'índex d'interès territorial del lector'), sobretot quan s'han d'extreure conclusions fefaents. Per últim, l'exposició, explicació i mapificació de les dades utilitzades per analitzar la difusió espacial del diari, per a partir d'aquí, poder extreure com a conclusió —si s'eseau— si la ciutat de Manresa, a través del seu diari, està articulant realment el territori per on es difon. Dit d'una altra forma, si l'última expansió territorial que ha emprés —a l'Alt Urgell i al Baix Llobregat Nord—, respon, més aviat, a interessos estrictament comercials, sense que hi hagi al darrera un pòsit històric de relacions entre les comunitats implicades (és a dir, si el fet de cobrir unes àrees els lligams amb les quals són poc definits, és una conseqüència, simplement, de la necessitat d'abastar un buit informatiu que la premsa local no cobreix).

Les variables que han estat seleccionades són les següents: la localització de les subscrip-

cions al diari, els diferents punts de venda repartits per les comarques, la procedència de les cartes enviades pels lectors a la secció 'L'Opinió dels Lectors' i de les ofertes de treball publicades a la secció 'Feina Jove', les empreses i els establiments comercials que participen de la campanya de promoció denominada 'Fes Negoci!', i finalment, la distribució del conjunt dels anuncis al diari.

2. Aproximació a alguns aspectes metodològics i teòrics sobre les investigacions d'aquest tipus

La diversitat de relacions que genera la multiplicitat d'activitats de tota mena presents en un territori (econòmiques, socials, culturals, polítiques, etc), és tan àmplia que sovint té el seu reflex en el tipus de lligams establerts entre els diferents nuclis de població que el componen. Per aquesta raó, l'anàlisi d'aquests lligams constitueix un bon indicador per saber quin és el grau de cohesió que existeix en aquest territori. Ara bé, un dels aspectes més difícils d'estudiar en qualsevol investigació d'aquesta naturalesa és el que fa referència a la temporalitat i sobretot, la variabilitat de les relacions interurbanes, de tal manera que en alguns casos, aquesta cohesió territorial només podria ésser apuntada o insinuada, especialment si l'estudi ha de prendre com a punt de partida unes determinades variables.

Les investigacions més usuals que s'han fet en aquesta direcció giren al voltant de variables com ara les relacions comercials, de serveis i de mercats, els transports regulars de línies d'autobusos i inclús, els fluxos telefònics, entre d'altres (per exemple, Ascón, 1976; Casassas i Clusa, 1981; Institut Universitari d'Estudis Territorials, 1979; Lluh *et alii*, 1968; Salom i Riera, 1993). Però també fóra interessant emprendre aquest objectiu adoptant-ne unes altres que, o bé no han estat considerades o bé són simplement menys tingudes. Així per exemple, la procedència dels expositors en salons d'exposicions i fires, o l'àmbit de difusió de la premsa de caire comarcal i intercomarcal, constitueixen també variables a tenir en compte a l'hora de fer-se una idea de quins i com són els àmbits territorials —l'extensió a l'espai— que s'han anat desenvolupant a l'entorn dels centres o localitats des d'on es difonen aquests diferents serveis. Així mateix, les estructures territorials que determinen aquestes variables no han de ser les mateixes per cadascuna de les funcions, ja que funcions i serveis diferents generen també uns àmbits espacials diferents (d'abast municipal, comarcal, regional i extra-regional). És a dir, hi haurà una diversitat de representacions territorials depenent de les funcions considerades, així com també uns determinats centres organitzadors del territori de diverses categories o jerarquies.

El que interessa en aquestes pàgines és veure com la ciutat de Manresa i un dels serveis que ofereix —el periòdic *Regió 7* i l'abast territorial de la seva difusió—, tenen una més o menys gran transcendència en l'articulació del territori que d'una forma tradicional i històrica sempre li ha correspost —la Catalunya Central—, i com amb el pas del temps ha pogut eixamplar-lo fins abarcar unes àrees que com a mínim, des d'un punt de vista geogràfic, resten excloses d'aquesta denominació geogràfica (i per contra, com ha pogut perdre lligams amb unes altres, cas de l'Anoia, com es veurà més endavant). Si hom parteix de la hipòtesi que la difusió de la premsa és un índex que permet establir un cert grau de relacions socials i espacials entre les parts d'un territori, el comentari fet per les geògrafes Júlia Salom i Pilar Riera (1993, pàg. 106) resulta molt escaient:

Llegir la mateixa premsa, escoltar les mateixes emissores i veure les mateixes imatges comporta un reforçament de la cohesió social i territorial.

Però els problemes que planteja la realització d'un estudi d'aquestes característiques són de diversa índole. Es poden esmentar, entre d'altres, la quasi inexistència d'estudis similars que puguin servir de referència per aquest cas en concret (però per altra banda, això mateix comportaria l'alicient d'estar fent quelcom d'innovador, cosa que sempre és d'agrair); la dificultat d'extreure unes conclusions definitives i objectives en funció de dades estadístiques com el nombre d'exemplars venuts per comarques i la distribució espacial dels punts de venda, o variables com la procedència dels anuncis i subscripcions, les ofertes de treball, les cartes d'opinions dels lectors, etc.; l'escassa difusió que presenta la premsa diària més enllà de la província on s'edita, llevat dels diaris amb més tirada i editats a la ciutat de Barcelona (*El País*, *La Vanguardia*, *El Periódico de Catalunya*, i els esportius *El Mundo Deportivo* i *Sport*) (Guillamet, 1990). En relació a aquest darrer punt, cal dir que aquests periòdics estan guiats per un model informatiu de caire molt més general —nacional i internacional—, amb molt poques planes dedicades a la realitat comarcal i local del país, i amb uns objectius i unes pretensions totalment diferents als de qualsevol diari comarcal. De fet, pot afirmar-se que el *Regió 7* és un dels pocs diaris que ha sabut mantenir una significativa presència més enllà de la província de Barcelona, donat que també arriba a les de Lleida i Girona (comarques del Solsonès, l'Alt Urgell i la Cerdanya) (mapa 1).

Segurament, les raons més importants que justifiquen l'existència de diaris com aquest són la d'haver de cobrir el buit informatiu que deixa aquesta altra premsa més potent i d'àmbit general (i no cobert per altres mitjans de comunicació locals), així com també, i molt relacionat, la necessitat de tractar aquells problemes i inquietuds de caire més quotidià i local, i que afectin a un grup de municipis, a una comarca o a un espai d'àmbit regional. El que és més difícil de valorar però, —i més en el cas del diari manresà, ja que cobreix diferents comarques, i en algun cas, sense cap relació entre elles— és el que anomeno 'índex d'interès territorial del lector'. En termes teòrics, el concebeixo com una mena de mesura que hauria de calibrar fins a quin punt un ciutadà del Solsonès pot estar interessat pel que s'esdevé a l'àrea de Martorell, o perquè un veí de la rodalia de Calaf s'hauria d'entretenir a llegir les planes del diari que tractin dels afers relacionats amb la Cerdanya, per citar algunes de les àrees actualment cobertes pel rotatiu manresà.

L'inconvenient dels diaris intercomarcals està en el fet que el lector pot limitar la seva lectura a aquelles pàgines que parlin de la seva pròpia localitat o comarca, oblidant gran part de la resta. Això també passa en el cas dels periòdics d'àmbit general, és a dir, que el lector només fullegi la secció d'economia, la internacional o simplement, la programació de televisió. Però pel que fa al *Regió 7* i a l'objectiu de veure si a través de la informació que ofereix pot estar cohesionant un territori determinat, el que fóra ideal és que el lector tingués el mateix interès per totes les notícies, sigui quin sigui l'àmbit que abarquin. Per aquest motiu, el diari intenta ser d'interès general per tots els seus lectors; dedica un mínim d'una pàgina diària a la ciutat de Manresa i a cadascuna de les comarques que integren la seva àrea de difusió (l'edició dels dissabtes també cobreix la rodalia de Calaf, amb alguna aparició esporàdica del Lluçanès), té seccions generals com 'El tema del dia' i el 'Fet divers', les informacions d'agència nacionals, internacionals, les d'economia i les esportives, els articles d'opinió, l'agenda cultural, etc. Segurament, el dia

que el diari té un abast intercomarcal més destacat és el dilluns (sobretot en plena temporada de competicions esportives), ja que és quan s'hi dediquen moltes planes a la informació d'esports del cap de setmana, amb un especial èmfasi al nivell més local; cal pensar que moltes de les localitats de l'àrea informativa del *Regió 7* competeixen entre elles en diferents esports i categories, raó per la qual sovint hi ha una gran rivalitat local i comarcal.

Així, tot i aquesta possible actitud 'reduccionista' del lector, no hi ha dubte que aquest diari en particular i la premsa comarcal en general, contribueixen a la projecció del pensament i les opinions de la gent d'un indret sobre el pensament i les opinions d'una regió més àmplia, afavorint la creació d'un cert sentiment de cohesió. Per tant, aquest tipus de premsa haurà de tenir una doble funció: d'una banda, l'estrictament informativa i de l'altra, la d'identificació o promoció d'un sentiment de pertanyença a un territori en concret. En el nostre cas però, sempre es podrà afirmar que aquest sentiment es mostra feble en algunes situacions, i articulat forçadament a través de la ciutat de Manresa, que estaria exercint un paper 'd'intermediari'.

3. Quinze anys de *Regió 7*. Una breu pinzellada història

El diari *Regió 7* va nèixer a les acaballes de l'any 1978, concretament el 30 de desembre, en un any i una època força rica pel que fa a la creació de petits i nous mitjans de comunicació a comarques (com el *Punt Diari*, el *Vent de Terrassa* i el *Delta del Llobregat*) (Alcalde, 1978). El diari manresà agafava el relleu informatiu —amb una orientació del tot diferent, però—, del que en aquells moments era l'únic rotatiu editat a la capital del Bages, la *Gazeta de Manresa*.¹ Entre els motius que afavoriren la gestació i aparició del diari, va jugar un paper important el clima d'inestabilitat i efervescència política que regnava a l'Estat espanyol, en aquells primers anys de democràcia post-franquista, així com també la manca de sintonia entre l'anterior model de premsa i les noves necessitats i demandes provinents dels partits polítics, sindicats, entitats cíviques i culturals. Des del seu inici, el diari fou pensat per ser un mitjà d'informació i comunicació intercomarcal, i delimitava el seu àmbit de difusió al Bages, Solsonès, Berguedà i Alta Segarra (la rodalia de Calaf). L'empresa periodística que edità el diari —l'anomenada Edicions Intercomarcals SA, i que encara continua amb aquesta tasca— pretenia que l'orientació d'aquest nou mitjà fos: *popular* (amb centenars d'accionistes provinents d'aquestes comarques); *professional*, (dirigit per un personal qualificat); *independent* (dotat d'un estatut que assegurés que cap accionista o grup d'accionistes es pogués fer amb el seu control); *democràtic* (amb uns accionistes que haurien de vetllar per una gestió d'acord amb els objectius del diari); i *compromés* amb la recuperació dels signes d'identitat catalana (des del seu inici ha estat un diari redactat completament en català). La idea fou doncs, la de fer una empresa periodística rendible i a la vegada un diari popular i acceptat per àmplies capes de la població de la Catalunya Central.

Les diferents estructures d'edicions que hi ha hagut en aquest diari al llarg de la seva existència en marquen l'evolució. Inicialment fou un bisetmanari, i en successives fases d'expansió, va esdevenir en trisetmanari, tetrasetmanari per després passar a tenir cinc edicions setmanals (des de l'any 1983). Finalment, el 2 de març de 1991 es va fer el salt a la periodicitat diària,² amb un contingut formalment renovat i ampliat a informació no local. Paral·lelament, anà eixamplant el seu inicial àmbit de difusió territorial: el 8 de

novembre de 1986 s'hi va afegir la Cerdanya, amb la qual cosa aquesta comarca va deixar de ser un cul-de-sac informatiu per incorporar-se a l'espai comunicatiu de l'altra banda del Moixeró; el 22 d'octubre de 1993 fou el torn de l'Alt Urgell; i finalment, des del 12 de febrer de 1994, l'àrea coneguda amb el nom de Baix Llobregat Nord (Olesa de Montserrat, Sant Esteve Sesrovires, Abrera, Martorell, Esparreguera, Collbató, Castellví de Rosanes, Masquefa i el Bruc, essent aquests dos darrers municipis pertanyents a la comarca de l'Anoia, molt poc integrada a l'espai comunicatiu del diari).

La positiva evolució dels quinze anys que porta sortint al carrer *Regió 7*, ha fet que aquest sigui el primer mitjà de comunicació escrita de caire comarcal que ha anat ampliant les seves edicions fins a convertir-se en diari. Demés, pràcticament és l'únic de tot l'Estat espanyol de les seves característiques no editat en una capital de província i per tant, independent de la xarxa de premsa provincial existent. La seva progressió no ha fet altra cosa que consolidar una posició de lideratge a nivell comarcal i inclús —amb una difusió promig superior als 8.000 exemplars—, se situa en la franja en què es mouen alguns dels diaris provincials més consolidats (quadre 1). Amb el pas a la periodicitat diària, la davallada de la difusió (amb dues edicions més que el lector no tenia el costum de comprar, després d'estar molts anys avesat a les cinc edicions setmanals), ha estat menor del que hom temia i a finals del 1993, ja s'havia quasi recuperat la difusió assolida abans de la nova periodicitat (quadre 2).

Quadre 1
Promig de difusió anual (1979-1991). Comparació entre alguns diaris comarcals i provincials de Catalunya

Diari	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
El Punt (Girona)	—	—	7.756	9.600	10.126	10.694	10.717
Diari de Tarragona	—	—	—	—	—	—	7.006
Diari de Barcelona	—	—	—	—	—	—	—
Segre (Lleida)	—	—	—	—	—	6.950	7.189
La Mañana (Lleida)	—	—	—	—	—	—	—
Regió 7	—	—	—	—	3.277	3.542	3.921
Diari de Sabadell	5.805	5.641	5.698	5.679	5.760	6.111	6.076
Diari de Girona	6.825	6.826	6.443	5.737	5.462	5.270	6.233
Diario de Tarrasa	—	6.418	5.302	—	5.590	5.332	5.220

(Quadre 1. Continuació)

Diari	1986	1987	1988	1989	1990	1991
El Punt (Girona)	10.878	12.390	12.203	14.061	15.832	16.137
Diari de Tarragona	7.636	7.940	8.443	9.417	10.916	12.202
Diari de Barcelona	—	—	13.674	14.122	12.715	10.752
Segre (Lleida)	6.498	7.195	7.656	8.216	8.750	9.835
La Mañana (Lleida)	—	—	—	—	—	8.222
Regió 7	4.575	5.432	6.204	7.332	8.331	8.206
Diari de Sabadell	6.255	6.448	6.787	7.118	7.635	7.773
Diari de Girona	7.385	7.396	7.432	7.712	7.489	7.302
Diario de Tarrassa	5.184	5.315	5.390	5.517	—	5.662

Font: Elaboració pròpia. Dades de *Regió 7 i Anuario el País* (1993).

Quadre 2

Mitjana de difusió anual del diari *Regió 7* (1983-1993)

Any	Mitjana Difusió
1983*	3.277
1984	3.542
1985	3.921
1986	4.575
1987	5.342
1988	6.204
1989	7.332
1990	8.331
1991	8.206
1992	8.070
1993	8.218

Font: Elaboració pròpia. Dades de *Regió 7*.

(*) El 1983 fou el primer any en què el diari tingué un control de l'Oficina de Justificació de Medios (OJM).

4. Les relacions entre Manresa i les altres àrees del *Regió 7*. Reflex de lligams històrics en uns casos, però manca en uns altres

Però malgrat aquesta bona salut que presenta el diari, hom podria qüestionar-se —tal com ho fa el geògraf Enric Lluch (1994)—, si aquesta ampliació a diferents àmbits espacials pot tenir una transcendència en l'articulació territorial, més enllà d'un marc purament informatiu. Plantejant la qüestió en altres termes: la difusió del diari *Regió 7*, pot ser un exemple de l'articulació de diferents parts d'un territori al voltant de Manresa (en especial, el cas de les àrees incorporades més recentment)? Paral·lelament, malgrat que el diari arribi a determinades comarques de l'interior, vol dir això que la majoria dels ciutadans d'un indret estan interessats per tot allò que succeeix en un altre (allò que s'ha

qualificat com a 'índex d'interès territorial del lector')? Sens dubte, sembla fàcil ara per ara, formular preguntes d'aquest tipus, però és difícil assajar respostes que cobreixin aquests interrogants.

Ningú posa en dubte que Manresa és des de fa molt de temps, el centre al voltant del qual ha girat gran part del territori de la Catalunya Central, jugant un paper clau en aquest aspecte la seva localització geogràfica dins la Depressió Central. La situació de Manresa en la depressió fa que gaudeixi d'una posició privilegiada, donat que ha esdevingut una important cruïlla de comunicacions i un punt de convergència de la major part de localitats de la zona central d'aquesta depressió. Hi coincideixen, i s'obren des d'aquí, els camins naturals de les conques dels rius Llobregat i Cardener, i és un lloc de pas obligat, un centre d'influència radial, a més de ser la ciutat més gran de la Catalunya interior (llevat de Lleida), amb més de 60.000 habitants. Així, a l'entorn de Manresa s'estableixen relacions amb nombroses viles, no tan sols de la seva pròpia comarca, del Berguedà i el Solsonès, sinó també amb bona part (i inclús més enllà) d'aquesta Depressió Central. La ciutat bagenca, així doncs, està en situació òptima d'assumir el paper que li otorga el conegut eslògan propagandístic de 'Manresa, cor de Catalunya' (no des d'un punt de vista estrictament de localització geogràfica) i apareix com la gran capital regional de l'interior.

Aquesta vocació de capitalitat ha estat una constant al llarg de la història, i traduïda en diverses realitats concretes. Les diferents i antigues divisions administratives de Catalunya han atribuït de sempre a Manresa un paper preponderant en l'estructuració del territori, abarcant un àmbit variable en el temps³ (Generalitat de Catalunya, 1937). Sigui com a capital de **vegueria**, de **corregiment** o **regió** (a l'estudi de la Divisió Territorial de la Generalitat de Catalunya de 1932), Manresa exercí un paper vertebrador d'un espai interior d'àmbit supracomarcal. La ciutat bagenca fou designada, en aquest estudi, capital de la **Regió Setena**, amb les comarques del Bages, Berguedà, Solsonès i Anoia, i era descrita (fa sis dècades) com la regió de les terres centrals de Catalunya, travessada pels rius Llobregat i els seus afluents (el Cardener i l'Anoia), objecte d'explotació industrial tant per part de les colònies tèxtils com per les papereries i adoberies. Hom reconeixia la ciutat bagenca com el centre natural d'aquest espai i remarcava a la vegada la forta connexió que hi havia entre les tres primeres, però no amb l'Anoia (la inclusió de la qual sembla, amb ulls del present, del tot artificial).

El cas de la comarca igualadina és una mostra de com els mitjans moderns de comunicació transformen el territori introduint-hi elements innovadors. Amb això, algunes àrees poden perdre els seus atributs de pertinença a una unitat, o diluir-se en unes altres regions amb major potencialitat, fent variar un fet regional que se suposa com a cert. Encara que tradicionalment ha existit una certa relació entre Igualada i Manresa (però no entre l'Anoia i les altres comarques que formen la Regió Setena), la pèssima comunicació que hi ha hagut entre ambdues ciutats (com a conseqüència de les dificultats orogràfiques que obliguen a superar el coll de Gòsem o la serralada de Montserrat), han provocat que aquest lligam sigui feble. Demés, la millora de les comunicacions entre l'Anoia i Barcelona ha acabat per accentuar la 'segregació' de la comarca igualadina de l'àmbit manresà, i el seu basculament cap l'àrea metropolitana barcelonina.

Ultra l'estudi de la Ponència de la Divisió Territorial de la Generalitat de Catalunya

ja esmentat, n'hi ha d'altres que justifiquen la creació de regions per diferents finalitats i en funció d'unes variables determinades, i en què es remarca el paper de Manresa en l'organització del territori català. Tanmateix, també és possible d'observar-hi com es deixa de manifest l'existència o inexistència de relacions i lligams passats entre Manresa i les diverses parts del territori que en l'actualitat cobreix el seu diari. Fóra extens parlar de cadascun dels estudis, raó per la qual és impossible tractar-los en aquestes pàgines i em limitaré tan sols, a esmentar uns quants exemples i a remetre al lector interessat a una font on són parcialment recollits (Lluch i Nel·lo, 1984). Així, tenim l'estudi de l'historiador i polític Rovira i Virgili (1945); el llibre del geògraf Pere Blasi (1954), *Les terres catalanes*; sengles estudis de l'arquitecte i urbanista Manel Ribas i Piera (1971 i 1983); el projecte de territorialització del mapa sanitari de Catalunya del Departament de Sanitat i Assistència Social de la Generalitat de Catalunya (1980); la proposta del geògraf Lluís Casassas i l'economista Joaquim Clusa (1981), d'organització alternativa del territori dividit en 5 àrees d'administració; el Pla Territorial de Catalunya, previst per la Llei de Política Territorial de la Generalitat de Catalunya⁴ (1983); per últim, la investigació de la geògrafa Pilar Riera reflectida en la seva tesi doctoral (1988).

Aprofundint en aquests exemples, podria observar-se l'existència (o mancança) de relacions entre Manresa i les àrees del territori cobertes informativament pel diari *Regió 7*, més enllà del que s'entén per Catalunya Central. Caldria estudiar doncs —ni que sigui breument— la gènesi d'aquestes relacions (amb la rodalia de Calaf, la Cerdanya, l'Alt Urgell, l'Anoia i el Baix Llobregat Nord) i qüestionar-se també si la divisió supracomarcals de la Regió Setena de l'any 1936, s'adapta encara a la realitat present, o bé és necessària la seva modificació a causa de les innovacions produïdes en els darrers anys (sobretot en el camp de les comunicacions), i que impliquen la variació d'un fet regional existent.

Així, l'existència de relacions entre Manresa i la *rodalia de Calaf* es remunta al segle X, amb l'existència del comtat de Manresa, que fou la part bagenca del d'Osona i la seva prolongació per les comarques de l'Anoia, la Segarra, l'Urgell, fins les mateixes portes de Lleida.⁵ A més, des de 1860 es troba en funcionament la línia ferroviària de Barcelona a Lleida, a través de Manresa i Calaf (actualment amb quatre trens diaris en ambdues direccions). En canvi, la comunicació entre Calaf i Igualada és tan dolenta com la que existeix entre Manresa i la capital de l'Anoia.

Entre Manresa i la *Cerdanya* hi ha hagut una quasi inexistència de relacions, sobretot abans de l'obertura del túnel del Cadí el novembre de 1984. Amb anterioritat, l'establiment de sòlides relacions amb aquesta comarca (sigui des de Manresa, Vic, Lleida, Barcelona o Girona) era una tasca difícil. No obstant, en algunes reunions de la Ponència de la Divisió Territorial de la Generalitat republicana (Lluch i Nel·lo, 1983), hom afirmà ja aleshores que les relacions amb Girona eren més difícils que amb Barcelona, de tal forma que hom recomanà l'adscripció a una vegueria barcelonina.

La construcció del túnel del Cadí és un exemple (al inrevés de l'Anoia) de l'apropament físic i humà, de territoris per mitjà d'una millora substancial de les comunicacions, i de com la formació d'uns ens administratius superiors a les comarques cal fer-la d'acord a les realitats del present (no en funció d'estudis passats; Monzó, 1986), les quals poden afavorir la pertinença futura d'aquesta comarca pirinenca a la província o a una demarcació de Barcelona.

L'altra comarca afavorida per l'impuls donat a les comunicacions al Pirineu i Pre-Pirineu, és l'*Alt Urgell*. L'obertura del túnel del Cadí ha millorat la connexió entre el Bages i la Seu d'Urgell, pel que fa a la cara nord d'aquesta comarca, mentre que també cal tenir present la tradicional carretera de Manresa a l'Urgellet via Solsona i Bassella, i utilitzada des d'antic pels comerciants i transportistes de les ciutats riberenques del Cardener i el Segre (Camprubí, 1994). Demés, cal no oblidar els lligams tradicionals entre la comarca del Solsonès i la conca alta del riu Segre. Així, les relacions entre l'Urgellet, Manresa i la resta de la Regió Setena són potser més evidents que en el cas de la Cerdanya.⁶

Finalment, les àrees amb què Manresa té actualment molts pocs lligams són l'*Anoia* i el *Baix Llobregat Nord*. Respecte la comarca igualadina, cal dir que per alguns, la mateixa comarca constitueix una ficció administrativa, tant des d'un punt de vista històric com també físic (Dalmau, 1981), i que a més, és de difícil adscripció a qualsevol altra possible vegueria o regió. Avui dia no se sent identificada amb la Regió Setena, viu abocada cap el sud i està mínimament relacionada amb Manresa (per història i activitat comercial), però gens amb el Solsonès i el Berguedà. Les difícils comunicacions existents han afavorit aquesta desconexió entre Igualada i les terres de més enllà dels Brucs i de l'altiplà de la Segarra (a diferència de les comarques veïnes meridionals, amb les quals disposa de més bones i nombroses vies de comunicació).⁷

Pel que fa al al *Baix Llobregat Nord*, la feblesa de l'anterior lligam també es repeteix. Malgrat la comunicació fluvial que suposa el riu Llobregat —amb la carretera C-1411 des d'Abrera fins la Cerdanya—, i que la línia dels Ferrocarrils Catalans enllaça Manresa i Martorell amb 10 serveis en ambdues direccions (nou diaris), sens dubte que la millora de les comunicacions en direcció a la ciutat de Barcelona, ha provocat el basculament clar d'aquesta àrea cap el sud. Nogensmenys, entre els viles d'aquesta zona hi ha una clara consciència de diferenciació amb la resta de la comarca a què pertanyen, un sentiment de formar inclús una comarca natural. Integren totes elles un conjunt que encara conserva un fort component de població autòctona i uns fets i tradicions culturals molt arrelats (per exemple, les Passions d'Esparreguera i Olesa de Montserrat). A més, les poblacions més properes com la mateixa Olesa de Montserrat i també Abrera sí experimenten una certa atracció cap a Manresa, sobretot pel que fa al comerç.⁸

5. L'estudi de les variables. L'anàlisi, el comentari i la seva mapificació

És inqüestionable que Manresa en particular i el Bages en general, han tingut i tenen un paper de primer ordre en l'estructuració del territori central català. La primera part d'aquest estudi ha volgut posar de relleu aquest fet, considerant arguments i estudis de diversa índole. Ara bé, en la seva segona part hom podrà veure com a l'hora d'adaptar això al tema estudiat, és quan sorgeixen alguns dubtes sobre l'articulació que juga el diari *Regió 7* en determinades àrees del seu àmbit de difusió. De l'anàlisi de les diferents variables, la primera conclusió que hom extreu és la posició de lideratge de la ciutat de Manresa i de la comarca bagenca sobre la resta de la Catalunya Central i de les altres contrades cobertes pel rotatiu manresà. De fet, l'element demogràfic (mapa 2) s'haurà de tenir sempre en compte en el moment de fer els comentaris de qualsevol de les dades analitzades; així, del total de població de l'àrea, el Bages representa més del 51 % mentre que les dues següents àrees més habitades són el Baix Llobregat Nord i el Berguedà, amb un 19 % i

un poc més del 13% respectivament. La resta es mou entre valors aproximats al 2% i 7% (quadre 3). A més, Manresa representa el 21,44% i per contra, les altres capitals comarcals (i 'pseudo-capitals') tenen un pes demogràfic molt més inferior: Martorell un 5,49%, Berga un 4,71%, la Seu d'Urgell un 3,50%, Solsona un 3,23%, Puigcerdà un 2,11% i Calaf un escàs 1,08%.

D'acord amb les xifres del quadre 3, és lògic pensar que Manresa (i la seva rodalia formada per diversos municipis com ara Sant Joan de Vilatorrada, Sant Fruitós de Bages, Navarces, Santpedor, etc), presentin els valors més elevats, siguin quines siguin les variables a tenir en compte.

Quadre 3
Població de l'àrea del diari Regió 7 (1991) i percentatges sobre el total.

Àrea	Població	%
Bages	152.177	51,56
Baix Llobregat Nord	55.992	18,98
Berguedà	38.965	13,21
Alt Urgell	19.381	6,57
Cerdanya	12.396	4,20
Solsonès	10.792	3,66
Rodalia de Calaf	5.372	1,82
Total	295.075	100,00

Font: Elaboració pròpia. Dades del Cens de Població, any 1991 (INE, 1992).

Les variables que han estat seleccionades són les següents:

5.1.- *La distribució comarcal del Regió 7*: un indicador de la hipotètica territorialitat del diari és la relació entre la difusió i la seva distribució comarcal.⁹ Una primera observació serveix per veure que la comarca del Bages, després de dos anys consecutius (1988 i 1989) superant la barrera del 80%, inicia una tendència a la baixa (en termes percentuals) donat que en un breu període de temps, aquesta xifra s'ha reduït a poc més del 72% (1993). Per contra, és el Berguedà la comarca que mostra tenir un comportament ascendent més consolidat, passant de representar una difusió del 10% a una altra de quasi el 15%. Les altres dues comarques que més temps porten rebent el diari —el Solsonès i la Cerdanya— tenen una evolució erràtica i vacil·lant però tot indica que en els darrers anys s'està afermant una tímida consolidació, malgrat la seva participació escassa (un 4,21% i 2,45% el 1993). On aquesta tendència sembla també arrelar és a la comarca del Barcelonès, un territori que es troba fora del marc d'influència de la capital bagenca (més aviat, això indicaria el poder d'atracció que exerceix Barcelona ciutat). La difusió del diari en aquesta àrea podria respondre a la nombrosa població de la Regió Setena que s'hi desplaça diàriament o que hi resideix habitualment, ja sigui per motius laborals o d'estudis (quadre 4).

Quadre 4
Difusió del diari Regió 7 per províncies i comarques (en %).

Província	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Barcelona	95.00	96.11	94.97	94.05	92.87	91.30
Girona	0.88	0.47	1.96	1.60	2.05	2.18
Lleida	3.58	3.18	2.98	4.18	4.00	5.21
Tarragona	0.03	0.04	0.03	-	0.04	0.10
Altres províncies	0.41	0.13	0.06	0.17	0.98	1.16
Andorra	0.08	0.02	-	-	0.02	-
Estranger	0.02	0.05	-	-	0.04	0.05
Total	100.00	100.00	100.00	100,00	100.00	100.00

Comarca	1988	1989	1990	1991*	1992	1993
Bages	80.46	82.04	78.40	75	75.86	72.21
Berguedà	10.97	12.70	13.76	13	12.31	14.10
Cerdanya	1.02	0.51	1.94	2	2.30	2.45
Solsonès	3.25	2.66	2.18	4	4.15	4.21
Anoia	-	0.30	0.33	-	0.47	-
Barcelonès	-	1.36	2.62	3	3.05	3.71
Vallès Occidental	-	-	-	-	0.32	-
Alt Urgell	-	-	-	-	-	0.54
Total	95.70	99.57	99.23	97	98.46	97.22

Font: Elaboració pròpia. Dades de Regió 7.

(*).- Aquest any no va haver-hi control OJD desglossat per comarques (dades estimades).

5.2.- *La localització dels punts de venda*: un altre bon indicador de la presència territorial del diari és la localització espacial dels seus punts de venda. Malgrat que el predomini del Bages és ben patent, ho és molt menys que en d'altres situacions que s'analitzaran més endavant. El diari és venut a 72 entitats de població (no únicament als caps de municipi) i a 261 punts. Destaquen, a més del Bages (119), el Berguedà (42) i el Baix Llobregat Nord (32). Els dos primers casos indiquen una presència del diari ja molt consolidada, mentre que el tercer pot interpretar-se com un intent orientat a aquesta direcció de consolidar el diari manresà en una zona no coberta per cap mitjà de comunicació escrita de les seves característiques, i amb un volum de potencials lectors força elevat. Per altra banda, els 18 punts de venda on és pot adquirir-lo a la ciutat de Barcelona, confirma el que s'ha dit anteriorment sobre la difusió del diari a la comarca del Barcelonès. Així, en aquestes quatre àrees (que corresponen a les àrees més habitades), es concentra el 80% dels punts de venda del diari (mapa 3).

A les altres comarques, el nombre de punts de venda no supera els 17 de la Cerdanya (14 a l'Alt Urgell, 12 al Solsonès i 2 a la rodalia de Calaf). Demés, el nombre de localitats on es ven el diari es redueix a un màxim de 6 a la Cerdanya, i 4, 2 i 2 a les altres tres zones (quadre 5). Aquest fet indicaria el gran pes de les seves capitals, no tant quant al nombre de punts de venda que tenen sino respecte el total d'aquests punts per cada comarca (tot i així, i a excepció de la rodalia de Calaf, les altres tres àrees aglutinen entre un 4,5% i un 6,5% dels punts). En canvi, al Bages, Berguedà i Baix Llobregat, la seva distribució està molt més present per la geografia de cadascuna de les comarques.

Quadre 5
Distribució dels punts de venda de Regió 7 (1994).

Bages		Berguedà	
Artés	4	l'Ametlla de Merola	1
Avinyó	1	Avià	2
Balsareny	3	Bagà	2
Calders	1	Berga	14
Callús	3	Borredà	1
Cardona	5	Casserres	1
Castellgalí	1	Cercs	2
Castellbell i el Vilar	5	Colònia Prat	1
la Coromina	1	Colònia Rosal	2
l'Estany	1	Gironella	5
Manresa	56	Gósol	1
Moià	2	Guardiola de Berguedà	2
Monistrol de Calders	1	Montmajor	1
Monistrol de Montserrat	3	Olvan	1
Navarcles	4	la Pobla de Lillet	1
Navàs	1	Puig-reig	2
el Palà de Torroella	1	Saldes	1
Rajadell	1	Sant Julià de Cerdanyola	1
Sallent	3	Vilada	1
Sant Feliu Sasserra	1	Total	42
Sant Fruitós de Bages	3	Solsonès	
Sant Joan de Vilatorrada	2	Sant Llorenç de Morunys	4
Sant Vicenç de Castellet	8	Solsona	8
Santa Maria d'Oló	2	Total	12
Santpedor	2	Baix Llobregat Nord	
Súria	5	Abrera	4
Valls de Torroella	1	el Bruc (Anoia)	1
Total	119	Castellví de Rosanes	1
Cerdanya		Collbató	1
Alp	1	Esparreguera	6
Bellver de Cerdanya	2	Martorell	12
Llívia	2	Masquefa (Anoia)	1
Martinet	2	Olesa de Montserrat	4
Prullans	1	Sant Esteve Sesrovires	2
Puigcerdà	9	Total	32
Total	17	Altres	
Alt Urgell		Barcelona Ciutat	18
Coll de Nargó	1	Calaf (Anoia)	2
Oliana	2	Castellterçol (Vallès Oriental)	2
Organyà	1	Prats de Lluçanès (Osona)	1
la Seu d'Urgell	10	Olost (Osona)	2
Total	14	Total	25

Font: Elaboració pròpia. Dades de Regió 7.

5.3.- *Procedència de les subscripcions*: aquesta poca presència de punts de venda en determinades àrees de difusió del diari no és tan palesa si hom observa el mapa corresponent a la procedència de les subscripcions. Si mes no, la seva localització sembla estar repartida de forma més equitativa en aquelles contrades on no ho estava tant l'anterior variable analitzada. Al Solsonès i la Cerdanya, i en menor grau, també a l'Alt Urgell, el nombre de localitats amb subscripcions és més elevat, encara que en termes quantitatius aquests siguin escassos (un 4,84%, 2,68% i un 0,23% respectivament) (quadre 6).

Quadre 6
Relació de les subscripcions al diari Regió 7 (1994)

Bages		Berguedà	
Aguilar de Segarra	3	l'Ametlla de Merola	12
Artés	73	Avià	34
Avinyó	70	Bagà	24
Balsareny	33	Berga	193
Cabrianes	17	Borredà	8
Calders	5	Capolat	1
Callús	27	Casserres	27
Cardona	27	Castell de l'Areny	1
Castellbell i el Vilar	23	Castellar de N'Hug	4
Castellfollit del Boix	3	Castellar del Riu	1
Castellgalí	5	Cercs	18
Castellnou de Bages	2	Colònia Prat	1
Colònia Valls	1	Colònia Rosal	7
la Coromina	5	Colònia Viladomiu	1
l'Estany	5	l'Espunyola	4
Fals	10	Fígols	2
Fonollosa	16	Gorgalla	1
Gaià	2	Gironella	49
Manresa	1.764	Gósol	11
Marganell	5	Guardiola de Berguedà	8
Moià	18	Montmajor	13
Monistrol de Montserrat	47	la Nou de Berguedà	3
Montserrat	2	Olvan	3
Mura	3	la Pobla de Lillet	21
Navarces	86	Puig-reig	59
Navàs	91	Saldes	10
el Palà de Torroella	6	Sant Corneli	2
el Pont de Vilomara	18	Sant Jordi de Cercs	5
Rajadell	3	Sant Julià de Cerdanyola	5
Rocafort	1	Vallcebre	6
Sallent	134	Vilada	9
Sant Feliu Sasserra	6	Viver i Serrateix	7
Sant Fruitós de Bages	123	Total	554

(Quadre 6. Continuació)

Bages		Alt Urgell	
Sant Joan de Vilatorrada	104	Arsèguel	1
Sant Martí de Torroella	4	Montferrer	1
Sant Mateu de Bages	2	Oliana	2
Sant Vicenç de Castellet	70	Peramola	1
Santa Maria d'Oló	19	el Pla de Sant Tirs	1
Santpedor	117	la Seu d'Urgell	4
Sant Salvador de Guardiola	16	Total	11
Súria	78	Solsonès	
Talamanca	2	Ardèvol	1
Valls de Torroella	11	Castellar de la Ribera	4
Total	3.157	Clariana del Cardener	4
Cerdanya		la Coma i la Pedra	11
All (Isóvol)	3	Lladurs	2
Alp	4	Llobera	1
Bellver de Cerdanya	8	el Miracle	2
Das	2	Navès	5
Ger	1	Odèn	2
Lles	1	Olius	3
Llívia	13	Riner	2
Martinet	3	Sant Climent (Pinell)	3
Prats i Samsor	1	Sant Llorenç de Morunys	25
Prullans	2	Solsona	140
Puigcerdà	74	Su	1
Urus	1	Vallmaya de Pinós	1
Total	113	Total	207
Anoia		Baix Llobregat Nord	
Calaf	11	Abrera	1
Igualada	2	Esparreguera	2
Total	13	Martorell	3
Altres localitats		Olesa de Montserrat	2
Alella	1	Sant Esteve Sesrovires	1
Badalona	1	Total	9
Barcelona	105	Altres localitats	
Cerdanyola del Vallès	1	l'Hospitalet de Llobregat	2
Cambrils	1	Lleida	2
Castelldefels	1	Mollet del Vallès	1
Castellterçol	1	Òdena	1
Escaldes d'Engordany	1	Olot	1
Esplugues de Llobregat	1	Platja d'Aro	1
Figueres	1	la Pobla de Claramunt	1
		Prats de Lluçanès	4
		Sabadell	1
		Sant Carles de la Ràpita	1

(Quadre 6. Continuació)

Altres localitats		Altres localitats	
Sant Cugat del Vallès	1	Vilanova i la Geltrú	1
Sant Feliu de Guíxols	1	Total	147
Sant Feliu de Llobregat	2		
Sant Joan de Mediona	1	Fora de Catalunya	
Sentmenat	1	Andorra la Vella	1
Tarragona	1	Madrid	3
Terrassa	6	Màlaga	1
Valls	1	Sant Antoni Abad	1
Vic	2	Estranger	3
Vilanova del Vallès	1	Total	9

Font: Elaboració pròpia. Dades de *Regió 7*.

Destaca però, la gran concentració de subscripcions a Solsona, en comparació amb la resta del seu territori comarcal, i el contrast que suposa això amb les comarques veïnes del Berguedà i Bages (que a més, reuneixen el 88% del total de subscripcions al diari), comarques on la distribució jeràrquica d'acord amb els intervals establerts és més homogènia (mapa 4).

Les variables fins ara analitzades semblen indicar, amb una més o menys aproximació, una certa cohesió territorial d'aquestes comarques centrals i pirinenques catalanes a través del *Regió 7*. En canvi, de les que s'analitzen tot seguit, es podria deduir que en determinats aspectes, el pes del que fou el nucli inicial del diari (Bages, Berguedà i Solsonès) és encara preponderant, sobretot en el cas de les dues primeres comarques. Les variables en qüestió són les següents:

5.4.- *Origen de les cartes de la secció 'L'Opinió dels Lectors'*: la distribució d'aquestes cartes sembla força homogènia al llarg de l'eix del Llobregat i del tram mig del Cardener (el 90% prové d'aquestes tres anteriors comarques) (quadre 7). En aquest sentit, però, és d'esment el monopoli exercit per la ciutat de Solsona sobre la seva comarca. Inclús, el nombre de cartes amb matasegells de la ciutat lleidatana és superior a les rebudes des de ciutats amb més població com Berga, Sallent, Sant Joan de Vilatorrada i Sant Vicenç de Castellet, per citar quatre exemples. En canvi, la resta de la comarca no sembla estar gaire interessada en participar en aquesta secció. Mentre que la posició de Solsona en aquesta variable està en consonància amb la que té a nivell de subscripcions, pel que fa a les altres localitats solsonines no és el cas, havent-hi més localitats amb subscripcions de les que són origen de cartes (15 i 5). Aquesta situació és similar també a la que presenta la Cerdanya, és a dir, una més gran distribució territorial de les persones subscrites que de la procedència de les cartes (12 i 5). En canvi, a l'Alt Urgell i la rodalia de Calaf, la comparació de les dues variables no presenta gaires contrastos, tant pel que fa a la seva distribució territorial com del seu volum en termes quantitius (mapa 5).

5.5.- *Demandes de treball de la secció 'Feina Jove'*:¹⁰ la situació que es deriva de l'observació del mapa no és gaire diferent de l'anterior, és a dir, el predomini absolut de les

demandes laborals provinents del Bages i Berguedà, amb una testimonial representació de les altres comarques. En aquest cas, ni tan sols es repeteix el fet abans descrit del monopoli de Solsona sobre la seva comarca; hom podria afirmar que aquesta és una secció utilitzada en exclusivitat per la població bagenca, donat que el 85% de les demandes en provenen. Si s'hi afegeix el 9,31% del Berguedà, és significativa la concentració de les demandes en només aquestes dues comarques (quadre 7). A més, no únicament és reduït el volum total de demandes laborals, sino que també ho és el nombre de localitats implicades en gran part del territori, a excepció del Bages (1 a la rodalia de Calaf i Baix Llobregat Nord, 2 a l'Alt Urgell i Cerdanya, 4 al Solsonès i 9 al Berguedà) (mapa 6).

Aquest escàs nombre de demandes de treball, especialment de la Cerdanya, Alt Urgell, Solsonès i Alta Segarra, s'ha de relacionar amb l'estructura econòmica i amb les taxes d'atur juvenil de cadascuna de les comarques. Pel que fa al primer aspecte, el sector principal d'activitat continua essent encara el primari (agricultura, ramaderia, explotació forestal, etc.), amb un índex d'atur tradicionalment més baix que en altres sectors productius (indústria, construcció i serveis). Respecte el segon aspecte, i a manca de dades sobre atur juvenil, cal dir que l'Alt Urgell i la Cerdanya lleidatana¹¹ tenien el novembre de 1993, una taxa d'atur del 4,40% (403 persones inscrites a l'INEM), essent les úniques demarcacions de Catalunya amb un atur inferior al 5%. Per la seva banda, el Solsonès registrava una taxa del 9,58% (436), mentre que al Bages i Berguedà se situava en un 13,51% i 11,26% respectivament.

Quadre 7

Procedència de les cartes dels lectors i les demandes de treball al diari *Regió 7* (des del gener de 1990 i agost de 1992 respectivament fins l'abril de 1994).

Localitat	Opinió Lectors	Feina Jove
l'Ametlla de Merola	9	3
Alp	2	-
Artès	11	22
Avià	1	6
Avinyó	6	4
Bagà	12	7
Balsareny	8	20
Bellver de Cerdanya	4	2
Berga	58	65
Borredà	4	-
Cabrianes	4	1
Calaf	1	12
Calders	6	1
Callús	6	5
Canet de Fals	5	2
Capellades	1	-
Cardona	10	16
Casserres	3	-
Castellar de N'Hug	2	-
Castellbell i el Vilar	13	9

(Quadre 7. Continuació)

Localitat	Opinió Lectors	Feina Jove
Castellgalí	1	7
Castellolí	1	-
Castellterçol	5	-
Cercs	15	2
Clariana del Cardener	1	-
la Coromina	1	-
Éller	1	-
l'Estany	4	-
Gaià	1	-
Gironella	15	9
Gósol	1	-
Guardiola de Berguedà	1	2
l'Hospitalet de Llobregat	1	-
Lladurs	2	-
Llívia	2	-
Manresa	781	515
Martorell	1	-
Masquefa	1	-
Moià	6	4
Monistrol de Calders	3	1
Monistrol de Montserrat	12	12
Montmajor	1	-
Montserrat	3	-
Mura	5	-
Navarces	7	43
Navàs	25	34
la Nou de Berguedà	2	-
Olesa de Montserrat	2	1
Oliana	1	2
Olost	1	-
Olvan	5	-
Organyà	3	3
el Palà de Torroella	2	-
Pedraforca	1	-
Pineda de Bages	1	11
la Pobla de Lillet	4	2
el Pont de Vilomara i Rocafort	6	25
Prats de Lluçanès	2	7
Puig-reig	6	15
Puigcerdà	14	1
la Quar	1	-
Rajadell	5	-

(Quadre 7. Continuació)

Localitat	Opinió Lectors	Feina Jove
Riner	1	-
Ripollet	1	-
la Rosaleda	1	-
Rubí	1	-
Sabadell	3	-
Saldes	5	-
Sallent	38	55
Sant Andreu de la Barca	1	-
Sant Feliu Sasserra	-	2
Sant Fruitós de Bages	15	11
Sant Joan de Vilatorrada	46	108
Sant Just Desvern	1	-
Sant Llorenç de Morunys	1	2
Sant Llorenç Savall	1	1
Sant Mateu de Bages	2	-
Sant Quirze de Safaja	1	-
Sant Salvador de Guardiola	6	2
Sant Vicenç de Castellet	31	54
Santpedor	23	24
la Seu d'Urgell	1	-
Solsona	111	22
Súria	20	30
Terrassa	2	-
Vacarisses	1	-
la Vallan	1	-
Valls de Torroella	3	-
Vilada	12	-
Viladomiu	1	-
Viladordis	1	-
Viver i Serrateix	4	1
Alt Empordà	1	-
Alt Urgell	2	-
Anoia	1	-
Bages	50	-
Berguedà	25	-
Catalunya	7	-
Cerdanya	6	-
Espanya	1	-
Osona	3	-
Solsonès	10	-
Badalona	1	-
Barcelona	46	4
Bescanó	1	-
Canet de Mar	2	-

(Quadre 7. Continuació)

Localitat	Opinió Lectors	Feina Jove
Centelles	1	-
Cervelló	1	-
Conca de Barberà	-	1
Girona	1	-
la Jonquera	1	-
Lleida	1	1
Madrid	1	-
Manlleu	-	2
Palma de Mallorca	1	-
Perpinyà	1	-
Port-bou	11	-
Riba-roja d'Ebre	1	-
Sant Antoni de Calonge	1	-
Sant Martí de Tous	-	2
Tàrrega	1	2
Torredembarra	1	-
Vallfogona del Ripollès	2	-
Vic	1	6
Vilafranca del Penedès	3	-

Font: Elaboració pròpia. Dades de *Regió 7*.

5.6.- *Empreses i establiments comercials adherits a la campanya de promoció 'Fes Negoci!'*: la situació pel que fa a aquesta variable és més contrastada que en els anteriors casos. En aquest, el Bages reuneix fins a un 88% dels negocis implicats, i el Berguedà quasi un 8%. De la resta, només se'n pot destacar el 2% i escaig de la Cerdanya, gran part del qual es concentra a Puigcerdà, la capital. Destaca el pes absolut de Manresa, que amb 106 comerços i empreses, representa el 36% del total, mentre que tot seguit Berga només suposa el 4,2% (mapa 7). La importància comercial de Manresa resta palesa.

Quadre 8
Procedència de les empreses i establiments comercials adherits a la campanya del Regió 7 'Fes Negoci!' (1994).

Localitat		Localitat	
Alàs	1	la Molina	1
Artès	2	la Pobra de Lillet	2
Avià	2	Manresa	206
Bagà	1	Moià	1
Balsareny	3	Molins de Rei	1
Barcelona	1	Monistrol de Montserrat	4
Berga	13	Navarcles	6
Cabrianes	1	Navàs	7
Calaf	1	Oliana	1
Castellbell i el Vilar	1	Puig-reig	2
Gironella	3	Puigcerdà	4
Igualada	1	Rubí	1

(Quadre 8. Continuació)

Localitat		Localitat	
Sallent	4	Santpedor	2
Sant Fruitós de Bages	6	Solsona	2
Sant Joan de Vilatorrada	8	Súria	4
Sant Martí de Torroella	1	Vilada	1
Sant Vicenç de Castellet	2		

Font: Elaboració pròpia. Dades de Regió 7.

4.7.- *Distribució del conjunt d'anunciants*: si es comparen aquestes dades amb les anteriors, es pot observar que la situació és molt similar a les comarques del Bages, Berguedà (i també a l'Alt Urgell). En canvi, al Solsonès, la Cerdanya i l'Anoia el contrast és més evident. Tant Solsona com Puigcerdà i Igualada tenen un volum d'anunciants força important, però en canvi, el nombre de negocis d'aquestes ciutats, adherits a la campanya promocional que porta a terme el diari és testimonial. Inclús, el cas de la capital igualadina és d'esment a causa de la tradicional rivalitat comercial que sempre hi ha hagut amb Manresa. De fet, pel que fa a aquesta variable, la distribució territorial del conjunt d'anunciants està més ben repartida que en d'altres donat que el Bages 'només' suposa el 61,83% del total, el Berguedà un 12% i el Solsonès, la Cerdanya i l'Anoia es mouen entre un 3,5% i un 4,3%. Ara bé, cal matisar que aquesta millor distribució comarcal és un tant errònia donat que el pes de les capitals en relació a les respectives comarques és absolut: Puigcerdà concentra un 74% dels anunciants de la seva comarca, Solsona un 79% i escaig i Igualada quasi un 85%. En canvi, a la resta del territori, la presència d'anunciants és gairebé nul·la (només destacarien Sant Llorenç de Morunys i Calaf). Per la seva banda, les ciutats de Berga i Manresa aglutinen el 58% i el 69,8% a les seves demarcacions comarcals i a més, mentre en tot el Berguedà hi ha 11 municipis amb anunciants al diari, al Bages n'hi ha 21 (quadre 9).

No cal passar per alt el fet que a la ciutat de Barcelona hi ha un 8,26% d'anunciants al periòdic, fet que indica també —i en concordança amb d'altres situacions ja analitzades— la forta atracció que exerceix la ciutat comtal sobre l'àmbit de la Regió Setena (mapa 8).

Quadre 9
Nombre de clients anunciants al Regió 7 (1994).

Bages		Berguedà	
Artés	61	Avià	21
Avinyó	12	Bagà	29
Balsareny	46	Berga	338
Calders	6	Borredà	17
Cardona	35	Castellar de m'Hug	14
Castellgalí	12	Cercs	8
Manresa	2.057	Gironella	53
Moià	38	Guardiola de Berguedà	13
Monistrol de Calders	11	La Pobla de Lillet	14
Monistrol Montserrat	30	Puig-reig	64
Navarcles	58	Saldes	12
Navàs	54	Total	583
el Pont de Vilomara	8	Solsonès	
Rajadell	6	La Coma i la Pedra	8
Sallent	81	Sant Llorenç de Morunys	35
Sant Feliu Sasserra	6	Solsona	165
Sant Fruitós de Bages	134	Total	208
Sant Joan de Vilatorrada	80	Cerdanya	
Sant Salvador de Guardiola	16	Alp-Molina	25
Sant Vicenç de Castellet	72	Bellver de Cerdanya	18
Santpedor	72	Puigcerdà	122
Súria	60	Total	165
Total	2.955	Altres	
Alt Urgell		Barcelona	395
la Seu d'Urgell	14	Castellterçol	19
Total	14	Girona	9
Anoia		Madrid	74
Calaf	30	Manlleu	6
Igualada	167	Palamós	6
Total	197	Sabadell	30
Baix Llobregat Nord		Terrassa	44
(àmbit comarcal)	44	Vic	19
Total	44	Vilafranca del Penedès	11
		Total	613

Font: Elaboració pròpia. Dades de Regió 7.

6. Reflexions finals. El Regió 7 com un exemple de premsa comarcal consolidada

El diari *Regió 7* és un d'aquells mitjans de comunicació escrita de caràcter inicialment

amateur, que van començar a gestar-se durant els primers anys de la transició democràtica, coincidint amb la irrupció a Catalunya del fenomen de la premsa comarcal. Consistia en un model de premsa que des de més enllà de Collserola, maldava per trencar el monolitisme i monopoli comunicatiu imposat pel franquisme, i donar un caire completament renovat i diferent a la informació. D'ençà aleshores, l'evolució que ha viscut la premsa comarcal ha estat vertiginosa i ha entrat en una fase de maduresa, consolidació i de noves estratègies competitives. El denominador comú que caracteritza els casos més significatius és el creixement i la professionalització dels seus diferents projectes, al llarg dels darrers anys, i l'equiparació progressiva als estàndards d'aquella altra premsa més potent i general; així, tres diaris representatius com són *El Punt* (Girona), *Segre* (Lleida) i *Regió 7* (Manresa), responen a aquestes característiques (quadre 10).

En aquest context, la progressió del diari de Manresa ha estat constant any rera any, i les seves xifres quant a plantilla, facturació, inversions i difusió així ho indiquen. Ha esdevingut gairebé, l'única publicació diària de l'estat espanyol editat fora d'una capital de província, i difós per un territori (cinc comarques i dues àrees més, pertanyents a tres províncies) que no gaudeix de cap reconeixement administratiu. Aquell bisetmanari bastit a finals del 1978 sense gaires recursos, ha passat a facturar més de 500 milions de pessetes, tenir més de 70 llocs de treball, tenir una difusió diària superior als 8.000 exemplars i una audència mitjana diària propera a les 30.000 persones.¹²

Quadre 10
Comparació de tres diaris comarcals, *El Punt* (Girona), *Regió 7* (Manresa) i *Segre* (Lleida).

	1980	1985	1990	1992
<i>El Punt</i>				
Plantilla	30	63	109	180
Facturació	60.000.000	28.795.000	1.052.346.000	1.326.082.000
Inversions	1.000.000	4.450.000	89.195.000	52.755.000
Difusió	3.000	10.717	15.832	16.297
<i>Regió 7</i>				
	1980	1985	1990	1992
Plantilla	13	30	69	76
Facturació	27.550.000	90.110.167	507.367.764	534.902.092
Inversions	5.035.094	27.525.093	30.134.742	84.682.693
Difusió	3.000	3.921	8.331	8.070
<i>Segre</i>				
	1980	1985	1990	1992
Plantilla	-	54	108	132
Facturació	-	180.000.000	703.000.000	850.000.000
Inversions	-	150.000.000	-	300.000.000
Difusió	-	7.189	8.750	10.695

Font: Elaboració pròpia. Dades de *Regió 7*.

El fet que *Regió 7* i altres periòdics de caire comarcal hagin aconseguit finalment consolidar-se, no amaga el fet que un diari és un producte d'hàbit i de penetració lenta

al mercat (i encara més quan es tracta d'un mercat de premsa en català). Però segurament, si aquest model de premsa vol tenir un futur més propici, ha de pensar en cobrir la informació local i també una de caire general. Així, el rotatiu manresà ha orientat la seva direcció en aquest sentit d'integrar un àmbit local i comarcal amb un altre de general, i de crear l'espai real de comunicació que li correspon, de ser el reflex a nivell informatiu, de la capitalitat natural que exerceix la ciutat de Manresa des de fa segles. Demés, hauria d'assolir una funció més enllà de la purament informativa per tal d'aconseguir una organització a l'entorn del territori i de concentrar els seus esforços en consolidar l'actual àrea de difusió que ha reunit al seu voltant i restar al marge de finalitats excessivament expansionistes. Hauria, finalment, d'oferir un producte informatiu encara de més qualitat a uns lectors que cada cop més, fan engruixir les xifres de difusió mitjana diària i que progressivament es troben més repartits per una important franja del territori català (Marcé, 1993).

Des del 12 de febrer de 1994 el diari *Regió 7* ha aconseguit tancar un cercle geogràfic i informatiu que arrenca sota de Montserrat, en la zona de contacte entre el Bages, el Vallès Occidental, el Baix Llobregat i l'Anoia, i acaba en ple Pirineu. Amb això, ha enllaçat la fossa intrapirinenca cerdano-urgel-litana amb la conca del Llobregat i amb gran part de la Depressió Central. Com s'observa, l'expansió del diari al llarg d'aquests 15 anys de funcionament ha estat bàsicament en direcció nord, fugint de les terres meridionals i de la concentració metropolitana barcelonina, amb l'excepció de la zona que 'capitalitza' Martorell. Hom podria plantejar una penetració més forta en direcció a ponent però més enllà de la Segarra ja no fóra possible perquè a partir de l'Urgell, tota relació es decanta clarament a Lleida. El mateix succeix pel que fa a l'Osona, on la informació local i comarcal es troba molt ben coberta, raó per la qual resulta molt difícil entrar-hi i competir amb garanties. Així doncs, tot indica que el territori del corredor central de Catalunya, des del Bages fins la Cerdanya i l'Alt Urgell, constitueix l'espai més idoni per la seva estratègia d'expansió territorial. Estaria limitat per gran part de la província de Lleida, la comarca de l'Anoia, la zona d'influència més directa de Barcelona ciutat i l'àrea de comunicació desenvolupada al voltant de Vic, essent totes elles àrees cobertes d'una forma o una altra per la premsa comarcal i provincial.

Aquest corredor central català haurà d'afermar-se com l'àmbit territorial per excel·lència del diari manresà. És més, es podria pensar que a través del diari fóra possible fer obrir els ulls sobre la necessitat d'articular unes regions (uns agrupament comarcals), dotades d'un reconeixement administratiu i amb el nom o número que hom li vulgués donar, que superi les velles concepcions i que consideri a la vegada, unes noves agrupacions i en deixi al marge unes altres. Els casos més clars d'això, ja s'ha vist, són els de la Cerdanya i l'Anoia respectivament, l'apropament d'una i l'allunyament de l'altra respecte el Bages i la seva capital, Manresa. A través de l'estudi de les diferents variables analitzades, s'ha pogut observar com en determinades casos, la Cerdanya està més a prop del Bages i de la resta de la Regió Setena, i en canvi l'àrea igualadina sembla poc integrada a aquest espai (llevat de l'Alta Segarra); sembla mentida que poc més de 30 km, que és la distància que separa Manresa d'Igualada, es facin més llargs que els 50 que hi ha entre Manresa i Berga o Solsona, o el centenar que hi ha entre la capital del Bages i Puigcerdà. Sens dubte, les difícils comunicacions per carretera (i l'efecte xuclador de Barcelona ciutat) en un cas, i la seva millora en l'altre, constitueixen un factor de primer ordre en tota articulació territorial de caire regional i extra-regional. Així, des d'un punt de vista físic

(la construcció del túnel del Cadí), i d'un altre informatiu (l'arribada del *Regió 7*), ha estat possible crear en el cas de la Cerdanya, uns lligams que abans, o bé no existien, o bé es mostraven com a molt febles.

Pel que fa a les dues àrees que s'han acabat per incorporar a l'àmbit informatiu del *Regió 7* —l'Alt Urgell i el Baix Llobregat Nord—, els resultats indiquen una poca integració al diari, però en aquests dos casos, el temps transcorregut (no fa encara un any) és del tot insuficient com per poder esperar una altra cosa. Fóra positiu que a mig termini, els lectors d'aquestes dues àrees augmentin, fet que indicaria una evolució positiva en aquest esforç integrador. I si això es materialitza, potser caldria plantejar-se el canvi de la mateixa capçalera del diari, ja que amb les seves diferents ampliacions pot haver perdut el seu caràcter inicial de mitjà de comunicació de la Catalunya Central que tenia fins l'any 1986, i recuperar alguna de les anteriors sub-capçaleres ('Informatiu Intercomarcal' o 'el Diari de la Catalunya Interior'). Cal anar amb compte però, amb afirmacions d'aquesta mena puix els percentatges de la distribució territorial de les variables estudiades, assenyalen una forta concentració a les comarques del Bages i Berguedà (entre el 74% i el 95%, amb l'excepció del cas dels punts de venda, en què ambdues 'només' aglutinen un 61% i escaig) (quadre 11).

Quadre 11
Distribució percentual per àrees i comarques de les diferents variables estudiades.

Punts de venda	Total	%	Empreses	Total	%
Bages	119	45.59	Bages	258	87.7
Berguedà	42	16.09	Berguedà	23	7.82
Baix Llobregat Nord	32	12.26	Cerdanya	6	2.04
Barcelona	18	6.89	Solsonès	2	0.68
Cerdanya	17	6.51	Anoia	2	0.68
Alt Urgell	14	5.36	Alt Urgell	1	0.34
Solsonès	12	4.59	Altres	3	1.02
Anoia	4	1.53	Total	295	
Osona	3	1.14			
Vallès Occidental	2	0.76	Cartes de lectors	Total	%
Total	261		Bages	1.169	70.48
			Berguedà	190	11.44
Subscripcions	Total	%	Solsonès	126	7.59
Bages	3.157	74.99	Cerdanya	29	1.74
Berguedà	550	13.05	Alt Urgell	7	0.42
Solsonès	204	4.84	Anoia	4	0.24
Cerdanya	113	2.68	Baix Llobregat Nord	3	0.18
Barcelona	105	2.49	Altres	132	7.95
Anoia	14	0.33	Total	1.660	
Alt Urgell	10	0.23			
Baix Llobregat Nord	9	0.21	Feina Jove	Total	%
Altres	50	1.18	Bages	1.020	84.78
Total	4.212		Berguedà	112	9.31

(Quadre 11. Continuació)

Anunciants	Total	%	Feina Jove	Total	%
Bages	2.955	61.83	Solsonès	24	1.99
Berguedà	583	12.19	Anoia	12	0.99
Solsonès	208	4.35	Alt Urgell	5	0.41
Anoia	197	4.19	Cerdanya	3	0.24
Cerdanya	165	3.45	Baix Llobregat Nord	1	0.08
Baix Llobregat Nord	44	0.92	Altres	26	2.16
Alt Urgell	14	0.29	Total	1.203	
Altres	613	12.82			
Total	4.779				

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Regió 7.

Notes

- ¹ Després de la guerra Civil, aparegué el diari *Manresa*, l'òrgan d'expressió del moviment falangista. Posteriorment, aquest va anar suavitzant la seva posició ideològica per adaptar-se a les reconversions liberals del règim franquista, i es prolongà fins la transició cap a la democràcia, moment en què canvià la seva denominació per l'esmentada *Gazeta de Manresa*. Més endavant, ja en període democràtic, el diari va recuperar durant un breu temps la capçalera anterior al conflicte bèlic, de *El Pla de Bages*, abans de la seva desaparició (*Regió 7*, 4 d'octubre de 1993).
- ² Cal pensar que qualsevol publicació només es considerada com a 'diari' quan fa quatre o més edicions per setmana.
- ³ Es interessant recórrer a diverses fonts cartogràfiques antigues per veure com es dividia Catalunya: el fogatge de Pere III de l'any 1359, els mapes dels cartògrafs francesos i flamencs com Nicolas Sanson (1660), Carel Allard (1705), Placide de Saint Hélène (1707), Nicolas de Fer (1714), i també la relació i el mapa de Josep Aparici (anys 1708 i 1720 respectivament).
- ⁴ Les reaccions a aquest pla territorial han estat i de tota mena. Des de Manresa hom hi està totalment d'acord, i aquesta acceptació també es manifesta a la Cerdanya (encara que en aquest cas el cisma podria venir dels cinc municipis de la província de Lleida, partidaris d'integrar-se a la divisió on hi hagi l'Alt Urgell). Per la seva banda, i contràriament, a Vic no volen ni sentir parlar de la inclusió de l'Osona en una entitat territorial amb el Bages, i menys encara d'una hipotètica capitalitat de Manresa, tradicionalment vist com una solució que cal rebutjar. Per últim, des de l'Anoia hom considera que les dificultats de comunicació viària entre les ciutats d'Igualada i Manresa constitueixen l'obstacle més important per compartir alguna cosa amb la vella Regió Setena. És més, hi ha una opinió favorable a una associació amb l'Alt Penedès i fins i tot amb el Garraf, fet que indica molt clarament que els igualadins tenen els ulls posats al sud i no al nord (Centol, 1992; Gassó, 1992; i Domene, 1993).
- ⁵ En aquest territori, encara es troben restes de torres de defensa dites justament 'manresanes', i que han tingut ressonància en alguns topònims locals: la Manresana dels Prats (al municipi de Prats de Rei), la Manresana de Sant Ramon de Portell (a la comarca de la Segarra) i l'antic terme de la Manresana (a Juneda, les Garrigues).
- ⁶ Tot i així, sembla que la consolidació i ampliació de la difusió del diari en aquesta comarca serà una tasca difícil (més que en el cas de la Cerdanya), donat que des d'un punt de vista informatiu es troba molt influenciada pels dos diaris editats a la capital ildense, *La Mañana* i *El Segre*. Però per altra banda, des d'un punt de vista comercial, aconseguir aquest objectiu esdevé una fita molt interessant pel diari manresà, puix la Seu d'Urgell està a un cop de pedra del Principat d'Andorra, i la tradició de nombrosa població bagenca, berguedana i solsonina d'anar-hi a comprar (complementant aquesta activitat amb la pràctica d'altres com l'esquí i l'excursionisme), continua viva. Per tant, es pot afavorir l'increment de la connexió entre la Catalunya Central i les comarques pirinenques.

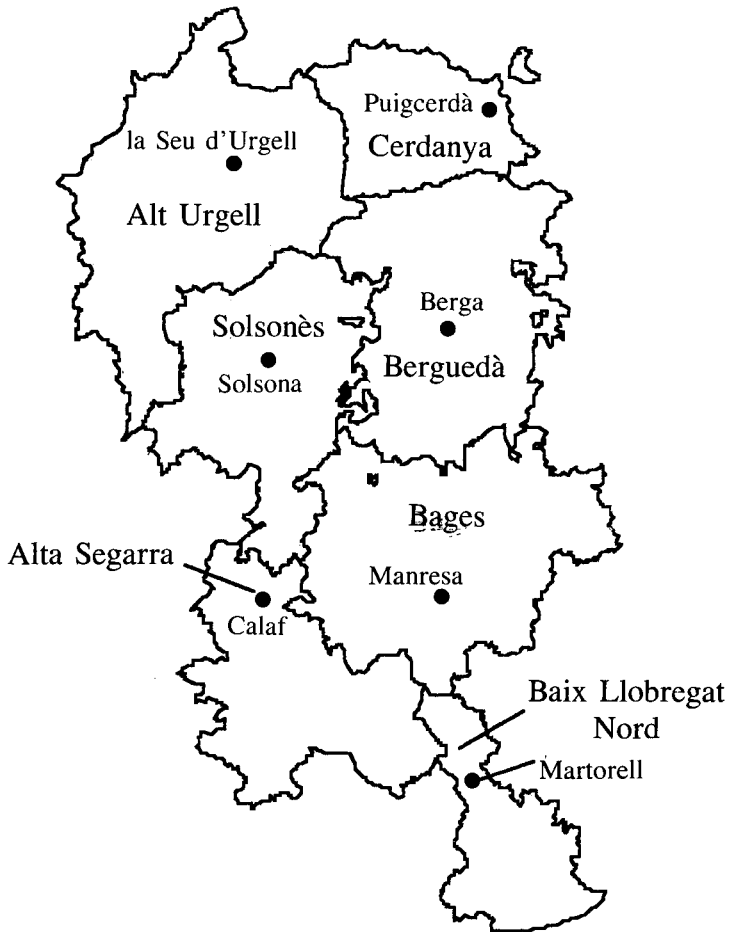
- ⁷ Per altra banda, es tracta d'un espai que des d'una òptica informativa, està cobert per la premsa local (*Diari d'Igualada* i *La Veu de l'Anoia*, de periodicitat no diària, però) i en aquest cas, no hi hauria cap buit informatiu que hagués de ser cobert pel diari manresà. La seva irrupció seria considerada com un fet desestabilitzador i mal vist, sobretot pel sector comercial de la ciutat igualadina, molt precavit respecte l'atractiu que exerciria la ciutat de Manresa.
- ⁸ A diferència del cas igualadí, un factor a tenir molt en compte és que en aquesta àrea no hi ha cap publicació diària que sigui pròpia (una clara mancança d'informació local) i si en canvi, un nombre potencial de lectors força elevat en un territori poc extens (una població superior als 55.000 habitants). Això fa d'aquesta zona un espai molt atractiu per intentar emprendre una certa expansió periodística cap el sud.
- ⁹ Aquestes dades però, existeixen només d'ençà l'any 1988 i no des del primer any en què el diari tingué un control OJD (1983) per la qual cosa, la sèrie temporal disponible és força reduïda.
- ¹⁰ Aquesta secció recull les demandes de treball de joves entre els 18 i els 25 anys, i publicades gratuïtament durant un mes, els dimecres i dijous de cada setmana. Les dades corresponen a una mostra per mes, i en alguns casos, a dues. Per altra banda, com era difícil controlar totes les demandes, és possible que n'hi hagin algunes de repetides.
- ¹¹ Les demarcacions en què la Direcció General d'Ocupació de la Generalitat de Catalunya divideix el territori, no coincideixen en tots els casos amb els límits comarcals. Així per exemple, la Cerdanya gironina està integrada al Ripollès, amb una taxa d'atur del 10,04%, la rodalia de Calaf a l'Anoia (14,63%) i la comarca del Baix Llobregat (15,18%) agafa la part oriental de l'Anoia i l'Alt Penedès (*Full Mensual d'Ocupació* de novembre de 1993, Direcció General d'Ocupació, Generalitat de Catalunya).
- ¹² El 21 de juny de 1994 se celebrà la darrera Junta General d'Accionistes del Regió 7, en que s'aprovà un import net de negocis de 562,9 milions de ptes en 1993 (un 5,62% més en relació a l'exercici anterior), un augment del 9,5% dels ingressos per venda de diaris, un 1,5% més procedent de la publicitat, i un increment de l'1,3% en l'evolució de la difusió mitjana 1992-93 (*Regió 7*, 2 de juliol de 1994).

6. Referències bibliogràfiques

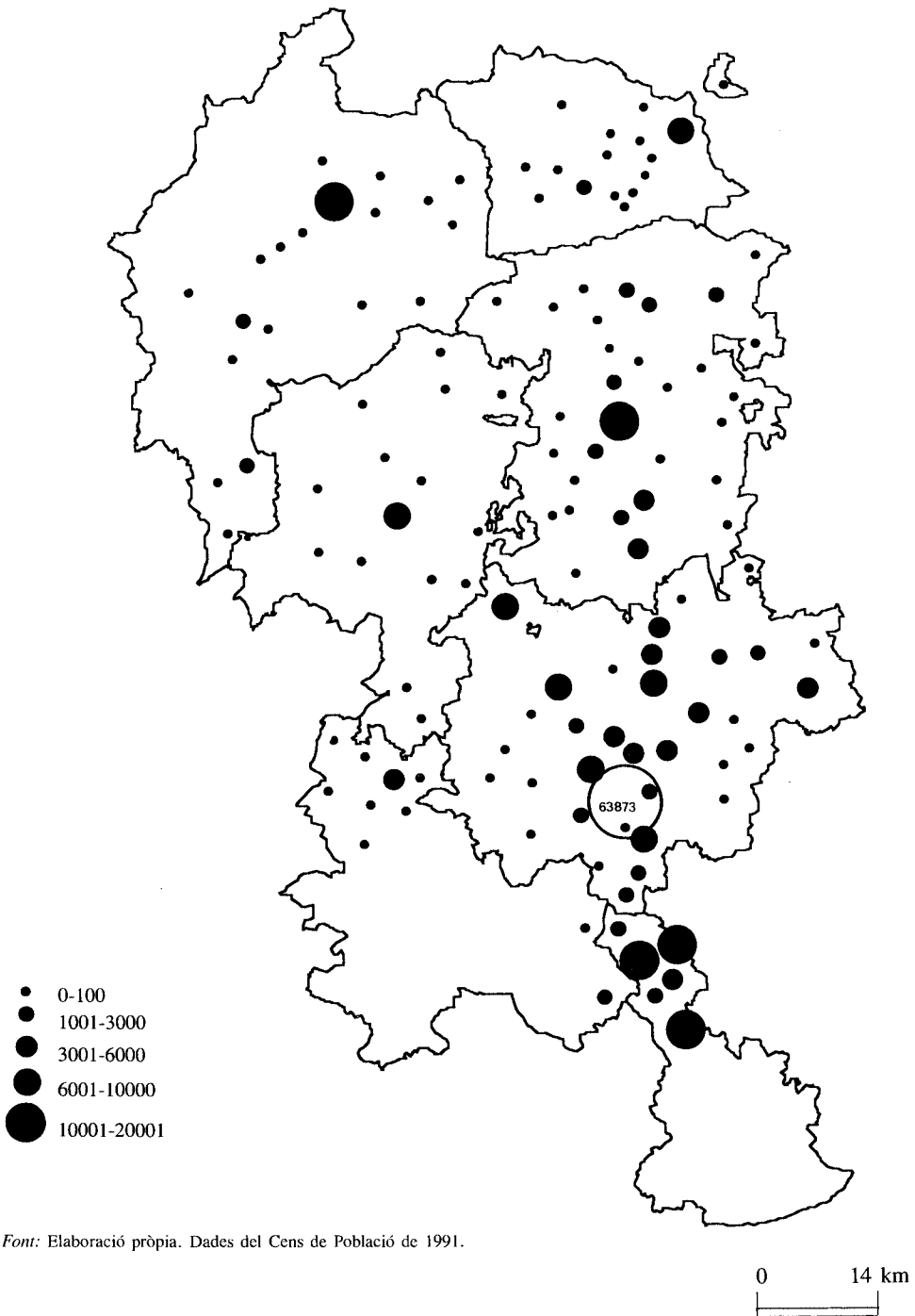
- ALCALDE, C. (1978): 'El dret de les comarques a la democràcia informativa', *Regió 7*, 30 de desembre de 1978, pàg. 10.
- ASCON, R. (1976): 'La diferenciació territorial de les àrees postals a Catalunya, 1960-1970', *Documents d'Anàlisi Territorial*, 1, pp. 2-24.
- BLASI, P. (1954): 'Les terres catalanes', a LLUCH, E. i NEL·LO, O. (1984), *El debat de la divisió territorial de Catalunya. Edició d'estudis, propostes i documents (1939-1983)*, pp. 42-50. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- CAMPRUBÍ, J. (1994): 'El camí entre Manresa i la Seu', *Regió 7*, dilluns, 7 de març de 1994, pag. 48.
- CASASSAS, Ll. i CLUSA, J. (1981): *L'organització territorial de Catalunya*, Barcelona: Publicacions de la Fundació Jaume Bofill.
- CENTOL, D. (1992): «La Generalitat incorpora la Cerdanya a la Catalunya Central», *Regió 7*, 17 de desembre de 1992, pàg. 3.
- DALMAU, A. (1981): «L'Anoia: un cas singular», a LLUCH, E. i NEL·LO, O. (1984), op. cit., pp. 1073-75.
- DEPARTAMENT DE SANITAT I ASSISTÈNCIA SOCIAL DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (1980): «Mapa sanitari de Catalunya», a LLUCH, E. i NEL·LO, O. (1984), op. cit., pp. 1300-315.
- DOMENE, J.F. (1993): «El Pla Territorial pretén evitar que Barcelona xucli la Catalunya Central», *Regió 7*, 9 de març de 1993, pàg. 3.
- EL PAÍS (1993): *Anuario El País, 1993*. Madrid: Ediciones El País.
- GALERA, M. i VILÀ i VALENTÍ, J. (1985): «Cartografia de Catalunya: Recull històric.». *Gran geografia comarcal de Catalunya* (vol. 19). Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

- GASSÓ, P. (1992): «Sanclimens espera que la futura regió sigui filla del Pla Territorial», *Regió 7*, 23 de desembre de 1992, pàg. 3.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (1937): *La divisió territorial de Catalunya*. Barcelona: Conselleria d'Economia de la Generalitat de Catalunya (edició facsímil de 1977, a càrrec del Congrés de Cultura Catalana i Ed. Seix Barral).
- GENERALITAT DE CATALUNYA (1993): *Full mensual d'ocupació (novembre)*. Barcelona: Direcció General d'Ocupació, Generalitat de Catalunya.
- GUILLAMET, J. (1990): *La circulació de la premsa. Catalunya-Espanya. Difusió interterritorial*. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, Generalitat de Catalunya.
- INSTITUT UNIVERSITARI D'ESTUDIS TERRITORIALS (1979): «Estudi de delimitació de les àrees funcionals de Catalunya: avenç del treball», *Col·loqui sobre la divisió territorial de Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (1992): *Censo de población y viviendas, 1991*. Madrid: Instituto Nacional de Estadística.
- LLUCH, E. i NEL·LO, O. (1983): *La gènesi de la divisió territorial de Catalunya. Edició de documents de l'arxiu de la Ponència (1931-1936)*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- LLUCH, E. i NEL·LO, O. (1984): *El debat de la divisió territorial de Catalunya. Edició d'estudis, propostes i documents (1939-1983)*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- LLUCH, E.; GIRAL, E.; REXACH, Ma. R.; RIERA, P.; i TORRAS, J. (1968): «Evolució de les àrees de trànsit dels autobusos de línia a Catalunya, 1934-1964», *Banca Catalana, Publicación de Información Económica*, 8, pp. 16-28.
- LLUCH, E. (1994): «La configuració d'un espai intercomarcal de comunicació: la Catalunya Central», *Regió 7*, 12 de febrer de 1994, pàg. 47.
- MARCÉ, M. (1993): «Premsa comarcal, cap a la maduresa», *Regió 7*, 20 de juny de 1993, pp. 1-6 (suplement dominical).
- MONZÓ, F. (1986): «Cerdanya, Bages, Berguedà i Solsonès ens entenem molt bé», *Regió 7*, 8 de novembre de 1986, pàg. 7.
- REGIÓ 7 (1993): «El diari de demà sempre està per fer», *Regió 7*, 4 d'octubre de 1993, pp. 13-14.
- REGIÓ 7 (1994): «L'editora de Regió 7 passa comptes», *Regió 7*, 2 de juliol de 1994, pàg. 33.
- RIBAS, M. (1971): «Present de les comarques a Catalunya», a LLUCH, E. i NEL·LO, O. (1984), op. cit., pp. 99-103.
- RIBAS, M. (1983): «Una proposta de divisió territorial de Catalunya: fonaments, bases i traçat», a LLUCH, E. i NEL·LO, O. (1984), op. cit., pp. 800-38.
- RIERA, P. (1988): *Les àrees funcionals de Catalunya (tesi doctoral)*. Bellaterra: Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona
- ROVIRA, A. (1945): «Sobre la divisió territorial de Catalunya», a LLUCH, E. i NEL·LO, O. (1984), op. cit., pp. 10-15.
- SALOM, J. i RIERA, P. (1993): «Les jerarquies urbanes», a *Geografia General dels Països Catalans. Les ciutats*, pp. 64-116. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

Mapa 1
Àrees i comarques que cobreix el diari *Regió 7*

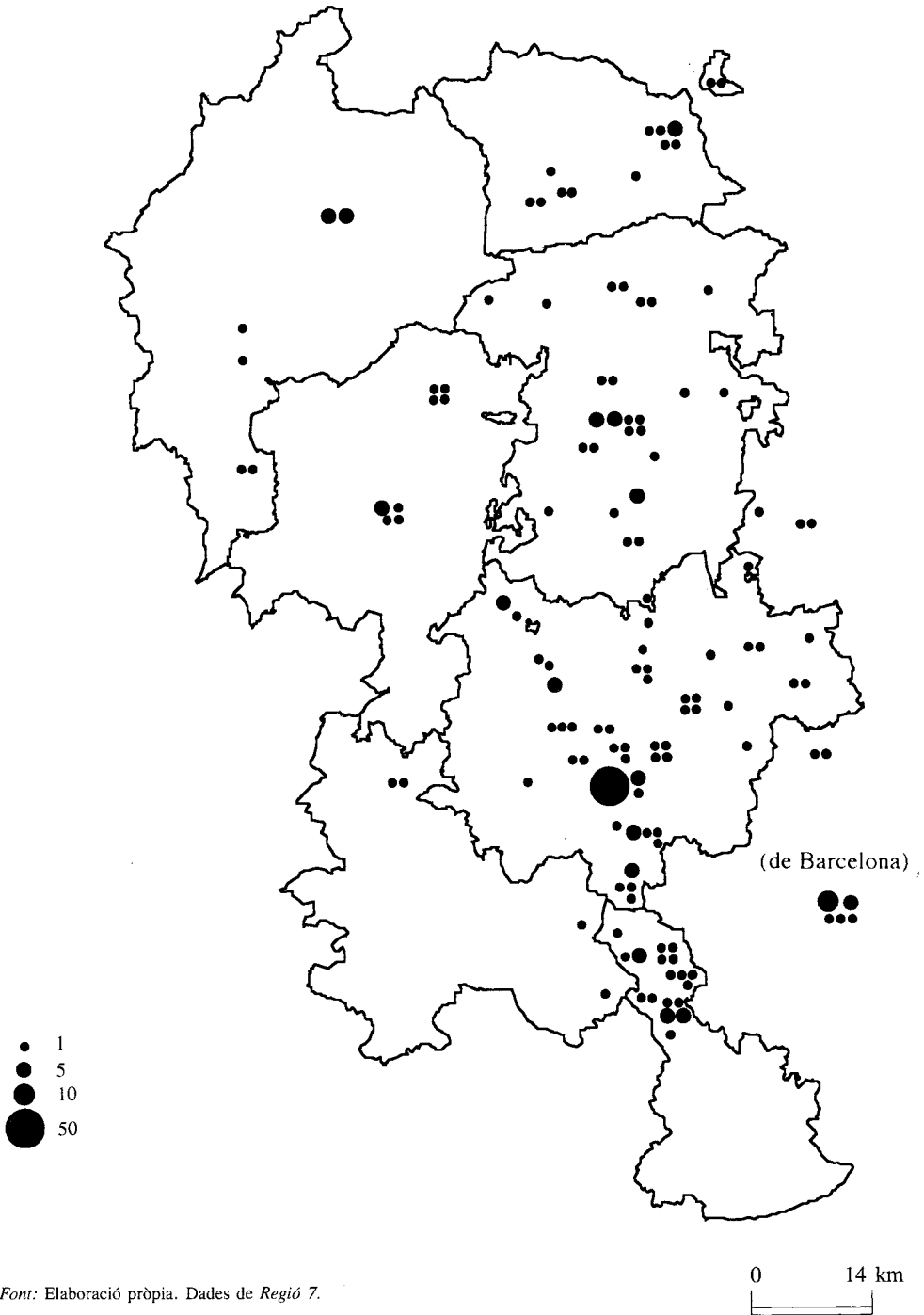

Mapa 2
Població (per municipis) de l'àmbit informatiu de Regió 7

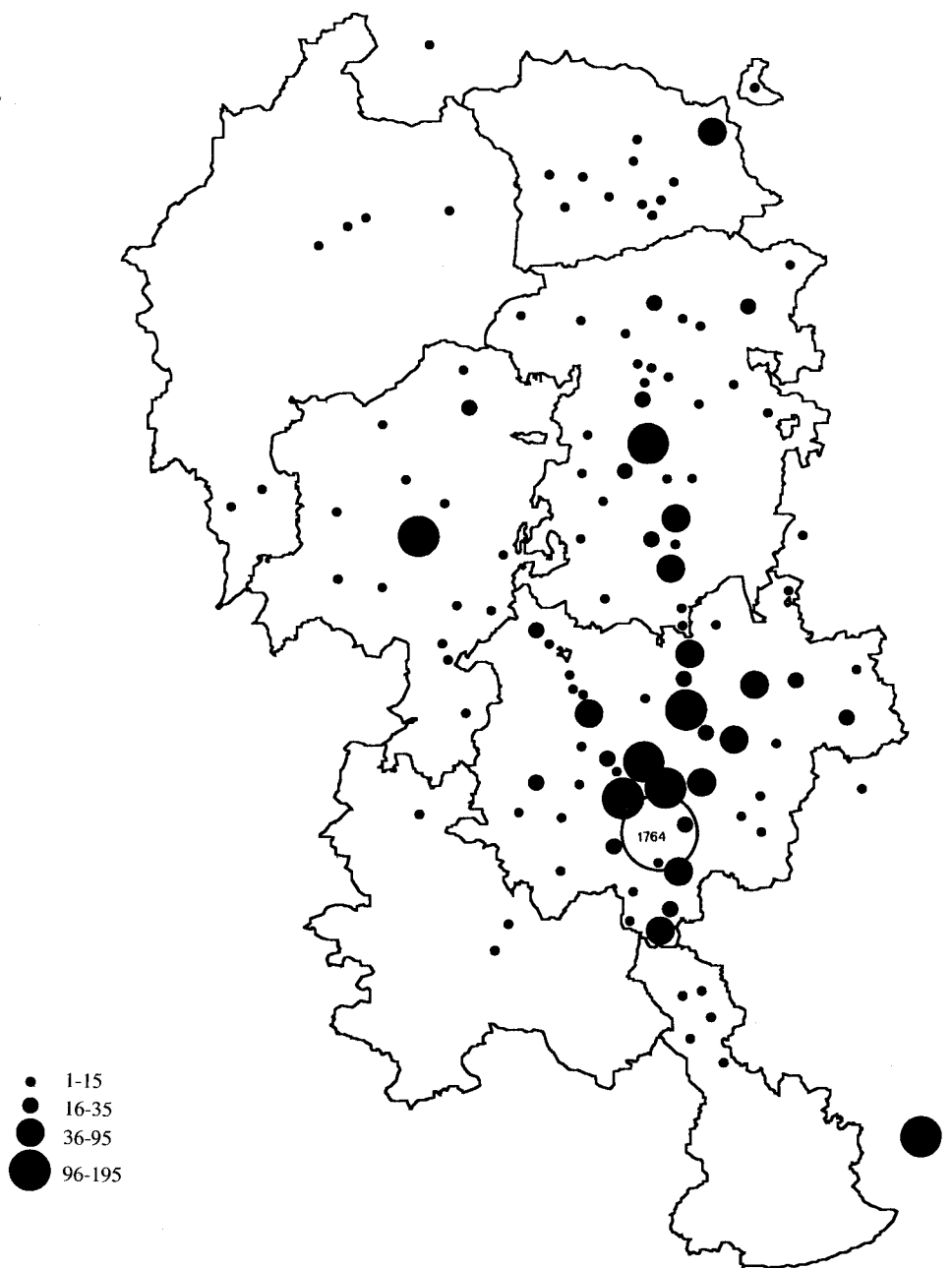
Fon: Elaboració pròpia. Dades del Cens de Població de 1991.

Mapa 3
Punts de venda del Regió 7 (1994)

Font: Elaboració pròpia. Dades de Regió 7.

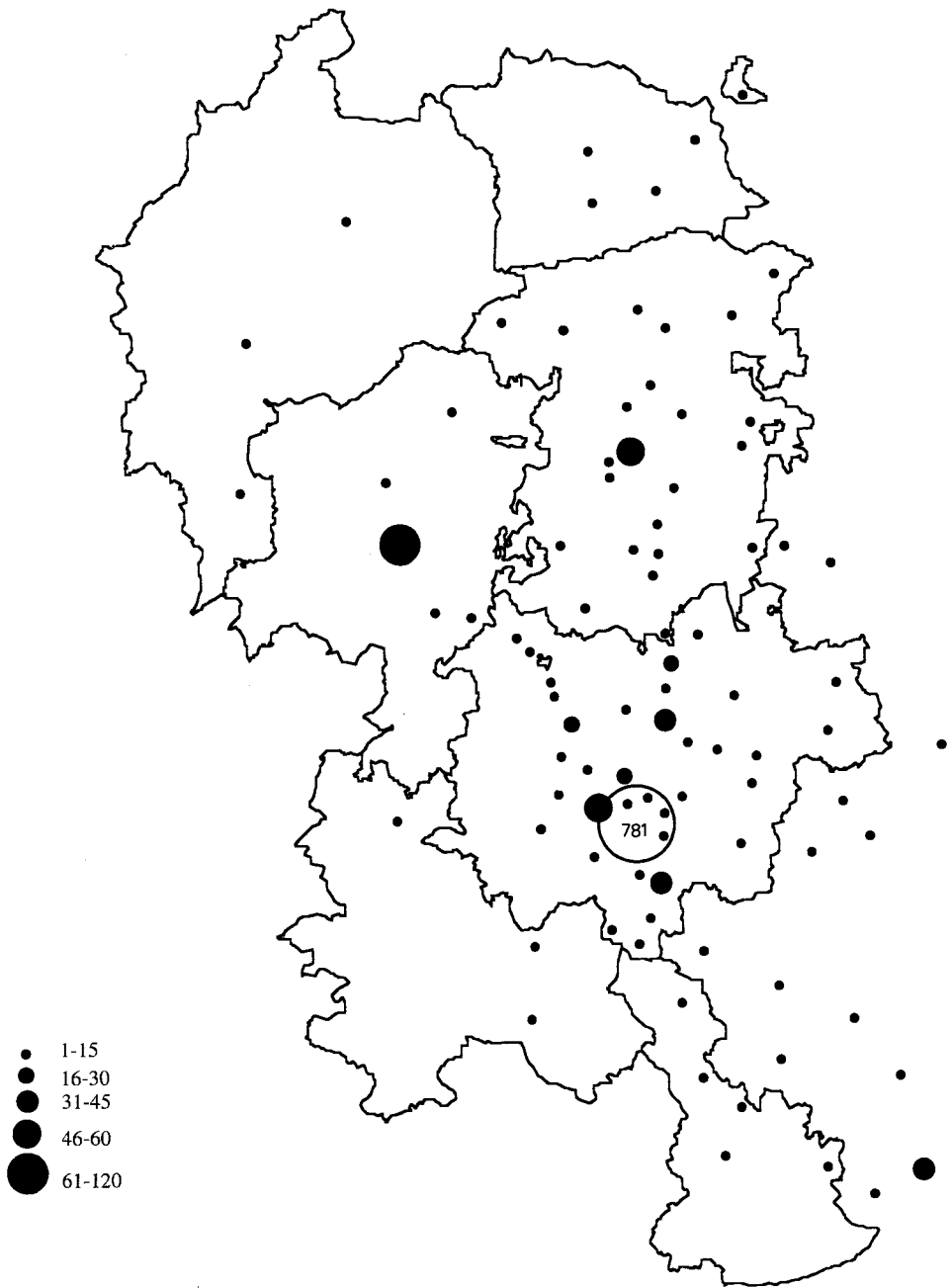
Mapa 4
Subscripcions al Regió 7 a la seva àrea de difusió (1994)

Font: Elaboració pròpia. Dades de Regió 7.

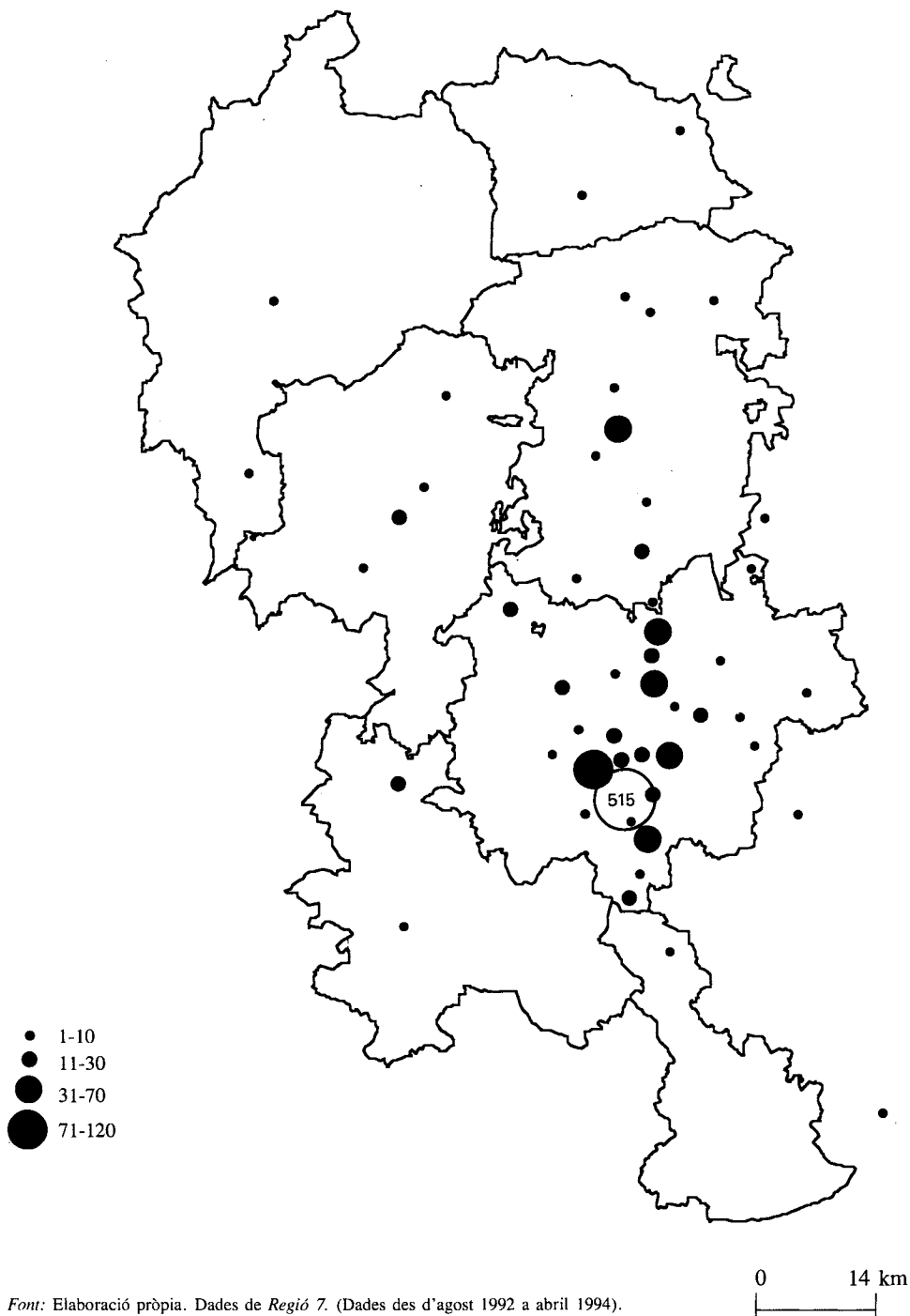
0 14 km

Mapa 5
Cartes rebudes a la secció «L'Opinió dels Lectors» del diari *Regió 7*.

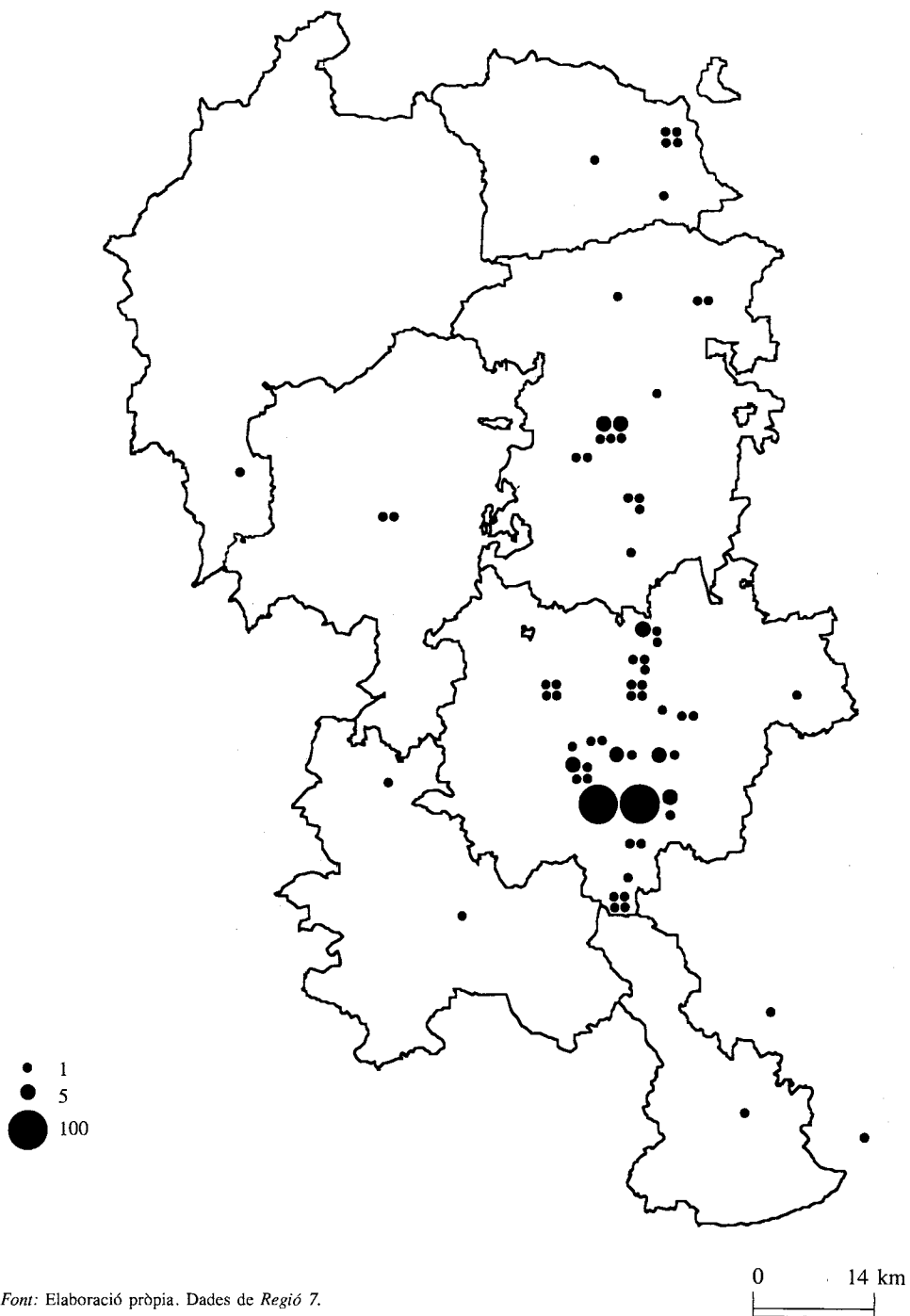
Font: Elaboració pròpia. Dades de *Regió 7*. (Dades des de gener 1990 a abril 1994).

Mapa 6
Demandes de treball de la secció «Feina Jove» del diari *Regió 7*

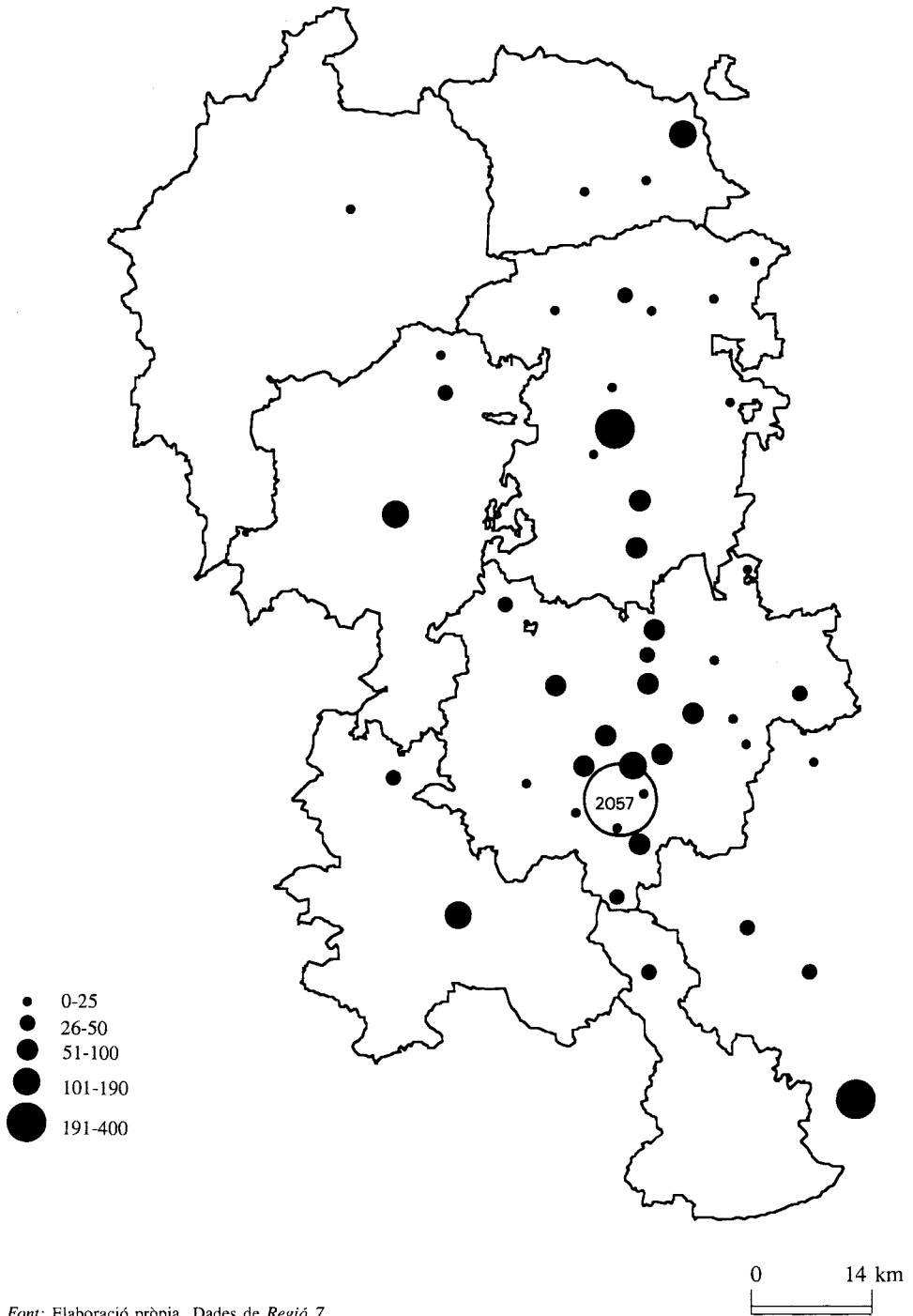
Font: Elaboració pròpia. Dades de *Regió 7*. (Dades des d'agost 1992 a abril 1994).

Mapa 7
Empreses i establiments comercials adherits a la campanya del Regió 7
«Fes Negoci!» (1994).

Font: Elaboració pròpia. Dades de Regió 7.

Mapa 8
Distribució del conjunt d'anunciants a Regió 7 (fins l'abril de 1994).

Font: Elaboració pròpia. Dades de Regió 7.